

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΟΥΔΑΚΗΣ
Η ΖΩΗ ΕΝ
ΤΑ ΔΡΟ

889.359/ΝΙ

889.359
ΝΙΚ

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΟΥΔΑΚΗΣ

Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΡΩ

Α Θ Η Ν Α — 1 9 4 4
ΕΚΔΟΣΗ "ΑΝΑΤΟΛΗΣ", ΛΕΚΑ 18

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΟΥΔΑΚΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 — ΧΑΝΙΩΝ —
 Αρ. βιβλ. 5126
 Χρονολ. Εισαγ. 16.4.1958
 Είδος βιβλ. Κοινωνιολογία
 Αρ. 889359/101Κ

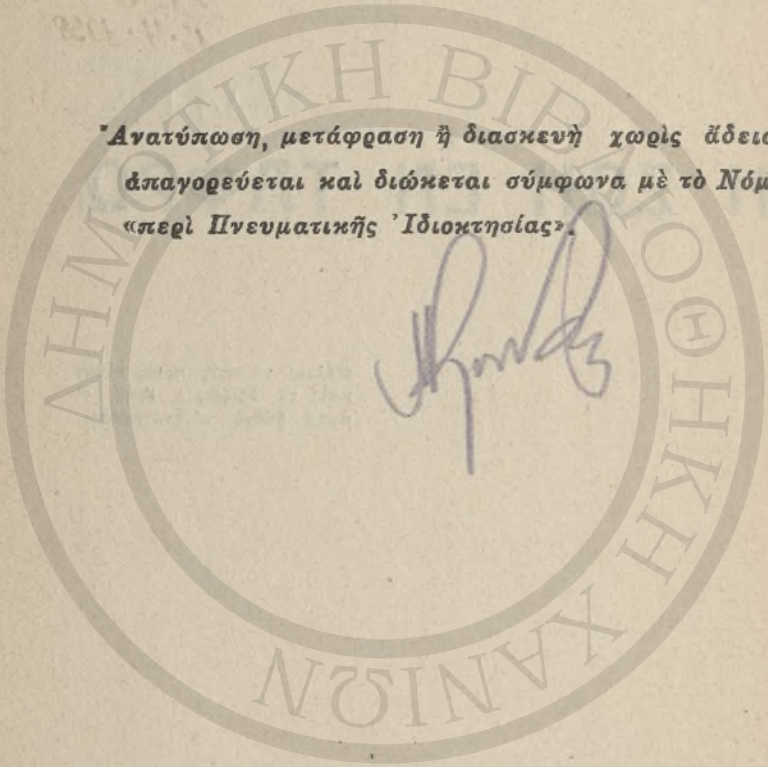
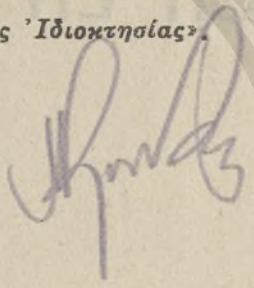
Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΡΩ,

Θέλεις να δεις ποιός είσαι
και τι αξίζεις ; βρες τι
κατά βάθος σ' ενδιαφέρει.

Α Θ Η Ν Α • 1 9 4 4
ΕΚΔΟΣΗ: "ΑΝΑΤΟΛΗΣ", ΛΕΚΚΑ 18

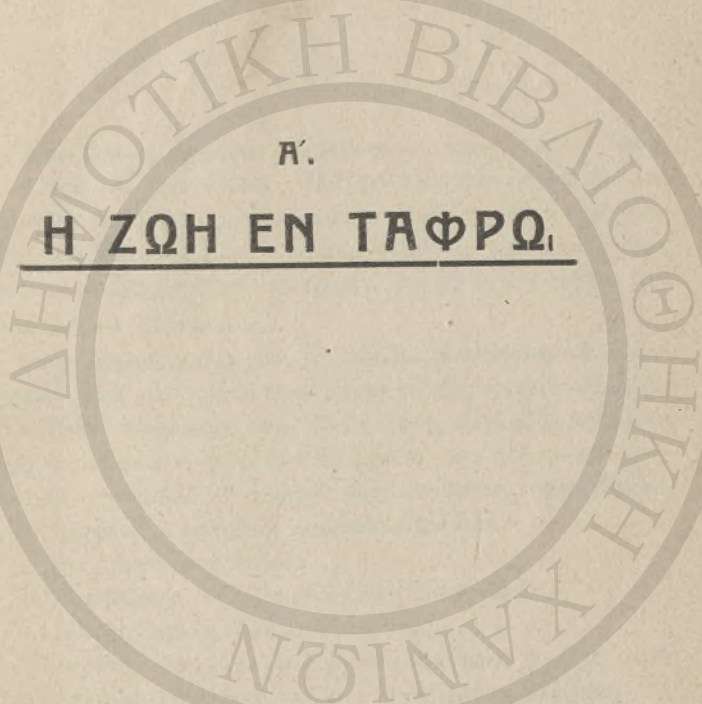
201
1911

Ἐπιτύπωση, μετάφραση ἢ διασκευή χωρὶς ἄδεια,
ἀπαγορεύεται καὶ διώκεται σύμφωνα μὲ τὸ Νόμο
«περὶ Πνευματικῆς Ἰδιοκτησίας».

Α΄.

Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΡΩ.

I

Ἄπο βραδὶς φυσοῦσε ξεροβόρι κι' ἔκανε κρύο - πολὺ τσουχτερὸ καὶ παγωμένο. Μαῦρα σύννεφα κρεμόταν σὰ σταφύλια πὺν προμηνοῦσαν μπόρα. Μὰ τὸ πρῶτ' εἶχε λιακάδα· μιὰ λιακάδα χαρὰ - Θεοῦ. Ἄπο τῆ μέση καὶ πάνω γυμνοὶ - θεόγυμνοὶ μὲ τὸ κορμὶ δοσμένο σὰ χάρδια τοῦ ἡλίου καὶ τὸ αἰώνιο φῶς.

Στὴν ἐρημιὰ γαληνεύει τὸ πνεῦμα· ἀποξενώνεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὰ πολλὰ προστάγματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ νοιῶθει σιμώτερα στὴ Μάνα φύση πὺν κάθε λοξοδρομημα ἀπὸ δαύτην, χαλᾷ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κάνει ψεύτικο καὶ ρεντίκολο. Ὁ γιατρὸς ἔχει ξαπλώσει ὄξω ἀπὸ τὴ σκηνή· ροκανίζει παξιμάδι καὶ μουρμουρίζει.

—Θὰ σκάσω βρὲ παιδιά.

Ὁ δικηγόρος γυαλίζει μὲ ράκη τὶς ἀρβύλες

—Πλήξη, πλήξη, ἐξέχασα τὸν κόσμο.

Ὁ τρίτος ξεφυλίζει μιὰ Καινὴ Διαθήκη κι' ἔχει σὰ γόνατα ἓνα μικρὸ λεξικὸ καὶ μιὰ ξενόγλωσση Μέθοδο.

—Πνεῦμα ὁ Θεὸς καὶ ἡμεῖς Θεοὶ ἔσμεν.

Ἄθεόφοβε παντοῦ βολεύεσαι.

σκούζει ὁ δικηγόρος·

—Μωρὲ θᾶχα τὴ μονοκατοικία μου, μὲ τὸν ἀνθόκηπὸ τῆς, τόσους φίλους, συντροφιάς, καὶ βρίσκομαι ἀνάμεσα

σὲ βουνὰ καὶ λαγκάδια καὶ μὲ πνίγει ἡ ἀποκοσμιά κι' ἡ ἀμηχανία...

παραπονιέται ὁ γιατρός.

Δὲν εἶτανε εὐχάριστα ἀληθινὰ σ' αὐτὸ τὸ μέρος. Βουνὰ καὶ χαράδρες· χαμόδεντρα, κέδρα, ὅλα σκάρτα πράγματα πού δὲν ἔκαναν οὔτε γιὰ βοσκὴ τῶν προβάτων. Λιγостὰ τὰ χωράφια· κι' ἐκεῖνα μόνο γιὰ καλαμπόκι τᾶχανε οἱ χωριανοί, ἐπειδὴ ξεκόβανε ἀπὸ τὸ χωριὸ πολὺ, καμμιά ὥρα δρόμο, κι' ἂν βάζανε ἀμπέλια θὰ θέλανε καρτέρι μὴν τὰ τρῶνε οἱ περαστικοὶ καὶ οἱ ξενομπάτες. Τ' ἀμπέλια τ' ἄχανε σιμὰ στὰ σπίτια κι' ἔτσι βλέπανε τὸ πράσινο ρῦλλο.

—Ὁ Θεὸς ἔκαμε ἀπὸ τὸ μηδὲν τὸν κόσμον· ἐδῶ ὑπάρχει τὸ ποτάμι, τὰ δάση καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ χωριοῦ κοντὰ πρὸ παντὸς οἱ ἄνθρωποι· αὐτοὶ χρειάζονται δουλειά!...

τολμᾷ ὁ τρίτος ἀτενίζοντας τὸν ξαπλωμένο γιατρὸ καὶ τὸν ἄλλο τὸν ψηλὸ τὸ δικηγόρο.

—Ὅλα ρόδινα τὰ βρίσκεις...

τοῦ μπαίνει ὁ γιατρός.

—Σὲ πειράζει;

—Μὲ φουρκίζεις.

—Δὲν εἶναι φούρκα παρὰ φθόνος....

—Δὲ ντρέπεσαι.

—Καθόλου· φθονεῖς γιὰτὶ λύθηκε τὸ πρόβλημα τῆς πλήξης μὲ τὸ διάβασμα καὶ τὴν προσευχή· παρακάτωι... βλέπουμε.

—Δὲν ἔχεις πρόγραμμα στὴ ζωή.

—Τὸ καλλίτερο, πετιέται ὁ δικηγόρος· τὴν ἴδια τὴ

ζωή τὴν ἀποδέχεται ὅπως κι' ἂν ἔρθει καὶ μὲ τὰ δεδομένα κάθε περιστασης ἀγωνίζεται νὰ βρεῖ τὸ δρόμο πὺν εἶναι πάντα θετικὸς καὶ σίγουρος, γιατί ποτὲ δὲ ρίχνεται στὴν ἄρνηση.

Ἐσὺ Γιατρέ, ἔβαλες πρόγραμμα νὰ τελειώσεις, νὰ κάμεις μονοκατοικία, νάχεις τόσο εἰσόδημα καὶ στὴν πρώτη ἀναποδιά, οὔτε ἡ ἐπιστήμη σὲ σώζει οὔτε κουράγιο ἔχεις νὰ ζήσεις.

—Οὔτε θὰ καταλάβεις τὴ ζωὴ ἀφοῦ δὲν τὴν νοιώθεις παρὰ μόνο σὰν ἐπαγγελματίας μὲ μονοκατοικία, συντροφίες καὶ σταθερὸ εἰσόδημα.

ἀποσώνει ὁ τρίτος.

Ἡ νύχτα ἔπεσε σὰ μαῦρο πέπλο· ὅλα τριγύρω σκεπάστηκαν μὲ σκοτάδι πηχτὸ φθινοποριάτικο κι' ἡ Ἐρημιά σφιχταγκυαλιάστηκε μὲ τὴν ἀλαφροπατοῦσα Σιγαλιά. Ἔτσι ὅπως ἦναι ἡ σκηνὴ μὲ τὴν πόρτα στραμμένη κατὰ τὸ βοριά, ἀπὸ μιὰ σχισμὴ πὺν ρίχτονταν τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ἔξω, τίς ἔβλεπε τὸ μάτι σὰ Μυστηριώδικα πλάσματα ντυμένα μὲ παράξενα ροῦχα νὰ τριχυροῦν τὸν τόπο τὸ δοσμένο στὸν ὕπνο καὶ τὴ νεκρικὴ ἀκίνησία. Κάποιο ἀστράκι' ἴδιο μικρὸ ἀγγελουῶδι, ἀνοίγε τὸ ἀπὸ σκοῦρα σύννεφα παραβὰν πὺν χώριζε γῆ καὶ οὐρανὸ, προβάλλοντας τὸ φωτεινόχρυσό του σχῆμα στὴν καταλαγιασμένη γῆ.

Ἡ Σιγαλιά, ἡ Ἐρημιά, ἡ Νύχτα, ὑποβάλαυνε ἕνα παράξενο ρυθμὸ στὸ χτύπο τῆς καρδιάς καὶ σπρώχνουν τὸ Πνεῦμα νὰ στραφεῖ πρὸς τὰ αἰώνια κι' ἀνεξιχνίαστα θέ-

ματα πού γύρω των πλέκτηζε ἡ φιλοσοφία τῶν θνητῶν τοῦ πλανήτη. Στὸ βρόβλημα τοῦ Θανάτου, τῆς Ἑθικῆς, τοῦ Σκοποῦ τῆς ἀνθρώπινης Ζωῆς.

— Κοιμήθηκες ; σιγορωτᾷ ὁ διπλανός.

— Ἐλα χριστιανέ μου καὶ μ' ἔφαγε ὁ λογισμός· σὲ θαρροῦσα κοιμισμένο πού δὲ μιλοῦσες καὶ βάλθηκε ὁ Νούς ν' ἀπαντήσῃ σ' ὅτι δὲν ἀπήντησαν οἱ Αἰῶνες... τὸ ματαιόδοξο.

Οἱ δυὸ ψυχὲς ἀναπνέουν ἀλλοιῶς· ἀλαφρώνουν οἱ καρδιᾶς ἀπὸ τὴν πίεση τῆς ἀπομόνωσης καὶ μιὰ πλήμμουρα ἐξομολογητικῆς διάθεσης κάνει νὰ μιλοῦν οἱ δυὸ σύντροφοι τῆς νύχτας τῆς ἐρημικῆς, μιὰ ὁ ἕνας, μιὰ ὁ ἄλλος, γιὰ περασμένη ζωὴ, γιὰ ὄνειρα μικρὰ ἢ μεγάλα.

Ἡ Σιγαλιὰ κι' ἡ Ἑρημιά, ἦρθαν κοντὰ στὴ σζηγή, ἀνάλαφρα, ἀνάερα καὶ σκύβοντας κολλήσανε τ' αὐτὰ ν' ἀκούσουνε, νὰ μάθουν, περιέργες καὶ πειραγμένες κοπέλλες πού ἔπαψε ἡ προσοχὴ νᾶναι πρὸς αὐτὲς καὶ μόνο στραμμένη.

ἽΟμορφος, ψηλός, μὲ ἀδρὲς ἀντρίκιες γραμμὲς ὁ Γιῶργος ὁ Μωραΐτης ὁ δικηγόρος.

Σὰν ξεφυλλίξε τὸ ἄλμπουμ τῶν ἀναμνήσεών του, πάντα σταματοῦσε στὴ γνωριμιὰ μιᾶς ξανθειᾶς οὐγκαρέζας χορεύτριας. Σ' ἕνα πολυσύχναστο κέντρο γνωριστήκανε κάποια γιορτῆ. Δὲν εἶτανε γλεντιζὲς οὔτε θαμῶνας ἢ καθόλου ὀπαδὸς ζωῆς ξεφαντωμένης. Ἡ τσέπη μὰ κι' ὁ τύπος του τὸν κρατοῦσαν πάντα, ἀνάμεσα στὶς ράγιες τῆς κανονικῆς κι' ἀξιόπρεπτης ζωῆς.

Κεῖνο τὸ βράδυ, πῆγαν νὰ τὸ κάψουν· ἤλιανε, εἶδαν

κόσμο, χορέψανε, γνωρίσανε τύπους γυναικίους τῆς ἑλαφροῦς ζωῆς· μὲ δυὸ λόγια τὸρριξαν στὴν παραλυσία—ὅπως ἔλεγε χαμογελαστὰ γιὰ εἰρωνία κάθε ἀσυνείθιστης παρεκτροπῆς ἀπὸ τὴ σεμνὴ κανονικὴ ζωή... Ἦταν ἓνα ξέσπασμα γερό. Ἀπὸ τότε, ἡ ξανθιά χορεύτρια, μονάχη φρόντισε νὰ τὸν πλησιάσει· δὲν τὴν καταλάβαινε στὴν ἀρχή. Πρωτοφόλι δὲν εἶτανε στὴ μέση· χαροκόπος οὔτε· ὅμως αὐτὴ ἐπιμονή. Στὸ τέλος γινῆκανε φίλοι.

Τῷχε παρὰπονο, τοῦλεγε, ποὺ δὲν τὴν ἔβλεπαν σὰν ἄνθρωπο παρὰ σὰν ἀγγεῖο ἡδονῆς. Τῆς ἔκαναν δῶρα, πλούσια φορέματα, γλένταγαν μαζί της καὶ ξεφάντωναν, ὅμως μέσα της εἶχε τὸ συναίσθημα τῆς κατωτερότητας· στίς σχέσεις της δὲν ἔνοιωθε ἴση πρὸς ἴσους.

Ἡ συντροφιά των δὲν ἦταν ταχτικὴ σ' αὐτὸ τὸ κέντρο καὶ τὸ βράδυ κεῖνο εἶχε τὸ γόητρο τοῦ ἰνκόγνωτο καὶ τὴ μυστηριώδικη ἀγλὴ τοῦ πρωτόγνωρου καὶ ξένου.

Ἡ χορεύτρια ἔνοιωσε κοντά των ὅτι ἐπὶ τέλος δὲν εἶναι res ἀλλὰ persona, ὅπως ἔλεγε δικηγορίστικα ὁ Γιώργος ὁ ψηλός, ὁ δικηγόρος.

Θαύμασε τὸν τρόπο τῆς ματιᾶς ποὺ τὴν ἀντίκρισαν.

— Ἀλήθεια, ὁ θαυμασμός εἶναι τὸ βασικὸ στοιχεῖο κάθε ἔρωτα.

— Τώρα μοῦ γράφει καὶ τῆς γράφω· ἔδειξε πὼς τρέφει κάποιο αἴσθημα καὶ βλέπεις δὲν πρέπει ὁ ἄνθρωπος ν' ἀποδιώχνει τὴν ἀγάπη κανενός.

— Καὶ σὺ δὲ βοήηες κάτι σ' αὐτὴν νὰ τὴ θαυμάσεις ;

— Τὴ πίστη της στοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀξιοπρέπεια.

Μέσα σ' ἓνα παρδαλὸ περιγυρο, δὲν ἔσβυσε ἡ φλόγα νὰ βρεῖ κάτι καλλίτερο ποὺ ν' ἀξίζει στὴν ιδιότητα τοῦ ἀνθρώπου. Νὰ κλαῖς ἐκεῖνον ποὺ κάνει πίστη καὶ δόγμα τὸ κακό. Αὐτὸς ξεπέφτει δίχως γιατρεμό. Ἄλλοιῶς, κι' ἂν στραβοπατήσει δὲν εἶναι ὀλότελα χαμένος. Μοιάζει μὲ γυάλινη μπάλα πεσιμένη στις λάσπες· ἓνα ξέπλυμα μιᾶς προσπάθειας, μιᾶς ψυχικῆς Ἀνάτασης καὶ βρίσκει τὸ δρόμο τὸ σωστό· ἓνα δρόμο π' ἀξίζει στὸ ἀνθρώπινο πλάσμα.

Στὴν ἀνάπαυλα τῆς κουβέντας ἀκούγεται ἀνάλαφρο μικρὸ μουρμουρητό, κάποιο θροῖσμα δεντροφύλλων, σὰν ἔρωτικό κρουρομίλημα τῶν βουνῶν μὲ τις λαγκαδιές. Ἡ Σιγαλιά ἔχει ξεκόψει λίγο, ὥσπου φωνές ἀνθρώπινες τὴν κάνουν νὰ φύγει τρομαγμένη καὶ νὰ χαθεῖ σὰ ξωτικό στὶς πλαγιές καὶ τὰ δάση.

— Βοήθεια, βοήθεια . . .

Ἵστερα χάχανα ξεκαρδιστικά.

Γίνεται νίλα στὸ μάγειρα τὸ χοντρο τὸ λιχούδη.

Φοβᾶται τοὺς λύκους κι' ὅπως εἶναι παράμερα ἡ σκιηνὴ του κοντὰ στὸ ποτάμι ἔχει πάθει ψύχωση ἀπὸ τὸν τρομό. Ταμπουρώνεται μὲ καζάνια ἄδεια, ὀπλίζεται μὲ τσεκούρια κι' ἄλλα σύνεργα, ἔτοιμος νὰ δεχτεῖ τοὺς λύκους.

Οἱ παραμάγειροι τὸν δουλεύουν. Καλοῦν ἄλλους φαντάρους τὴ νύχτα, τριγουρίζουν καὶ θορυβοῦν γύρω στὴ σκιηνὴ τοῦ μάγειρα.

Ὁ Δημόκας ὁ βοσκός, σκούζει σὰ λύκαινας παιδί. Τότες ὁ λιχούδης, ποῦχει πάντα παρακρατημένο φαῖ μὲ λαδιὰ ἢ μεζὲ γιὰ πρωῖνὸ κολατσό, λούζεται ἀπὸ κρῦο ἰδρωῖτα.

— Λῦκοι, Λῦκοι, τοῦ λέει ὁ διπλανός.

Παίρνει τὸν μπαλτᾶ στὸ χέρι, σκουντᾶ τοὺς ἄλλους νὰ πάρουν μέτρα, μὰ κείνοι καμώνονται τοὺς φοβισμένους καὶ κουλουριάζονται στὶς κουβέρτες.

Παίζουν μὲ τὴν τρομάρα του. Στὸ τέλος σιμώνουν οἱ ἀπόξω στὴ σκηνή, ξύνθουν μὲ τὰ νύχια τ' ἀδιάβροχο.

— Χαθήκαμε· μουρμουρίζουν οἱ κουκουλωμένοι.

— Νὰ χτυπήσω; ρωτᾶ ὁ μάγειρας ὁ λιχούδης μὲ ἀμνηγανία

— Μή, μή, εἶναι κοπάδι· θὰ μᾶς ξεσάσουν...

— Νὰ φωνάξω βοήθεια;

— "Οχι, "Οχι, καταλαβαίνουν.

Ὁ μάγειρος τρέμει σύγκορμος, λέει τὸ πάτερ-ἡμῶν

Στὸ τέλος κλωτσοῦν τοὺς πασσάλους, πέφτει ἡ σκηνή καὶ καπακώνει τὸ θῦμα. Κάνει φτερὰ ἡ χύτρα μὲ τὸν πρωϊνὸ μεζέ, φωνάζει βοήθεια ὁ μάγειρας κι' οἱ λύκοι μὲ τοὺς παραμαγείρους χαχανίζουν κι' ἀναστατώνουν τὸν κόσμο.

Ὁ Δημόκας θέλει φυλάκα...

Τὸ χωριὸ ἔχει σπιτάκια μὲ πέτρες γκρίζες, ἓνα χοῦμα σκουῖρο, ἴδιο μὲ τὰ σύννεφα τὰ νεροφόρα. Θέλει κόπο νὰ πέσει στὸ μάτι ἀπὸ μακρυνὰ· τριγύρω του ἄξενά βουνὰ καὶ λιγοστὰ χωράφια... τ' ἀμπέλια μετρημένα, δίνουν ὕμορφο τόνο πράσινου σ' ἐκεῖνο τὸν ἄγονο Μακεδονίτικο τόπο.

Ἐνα κρῦο συναίστημα σὲ λούζει στὴ σκέψη, πῶς ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποῦ ζοῦν σ' ὄλο τους τὸ Βίο ἐδῶ πέρα.

Ὁ ἀμαξωτὸς εἶναι μακρυνὰ καὶ φαίνεται νὰ σέρνεται σὰ φίδι μ' ἀσπροκόκκινο δέριμα στὴν πλαγιά...

Τὸ κοιμητήρι τοῦ χωριοῦ, ἐγκαταλειμμένο δὲ δείχνει τόπος χλωερός. Νὰ τὸ βλεπε ὁ Μαβίλης θὰ μετάνιωνε πὺν μακάρισε τοὺς νεκρούς· τοῦλάχιστο γι' αὐτοὺς ποῦ κί-
 τουνταν ἐκεῖ - μέσα.

Ἐκπὸ κοντὰ ὁ Μοίρας ὁ φοιτητής·

Περιοδιαβάζει πὺν τόπο μὲ τὸ μάτι, ψάχνει νὰ καθο-
 ρίσει σὲ πὺν σημεῖο τοῦ χάρτη τῆς Ἑλλάδας βρισκόμαστε.

Θυμᾶται τὴν ἱστορία καὶ γεγονότα παλιὰ ἐτούτης τῆς
 Ἑλληνικῆς γωνιάς· μὲ τὰ ξεσκαλίσματα καὶ τὸ καλὸ κου-
 βεντολόι γενιέται κάποιος σύνδεσμος, ἓνα αἶσθημα συμπά-
 θειας με τοῦτο τὸ μέρος τὸ τόσο ἄγριο καὶ πενιχρὸ σὲ
 θρόεμματα καὶ ζῶα.

— Ἐδῶ δὲ θᾶμενε ψυχὴ χριστιανικὴ τὸν καιρὸ τῆς
 Τουρκιάς... Ὅλα σ' ἀνατολίτικο τόνο, ραχατλίδικα, παρᾶ-
 ξενα. Οἱ δρόμοι, τὰ σπίτια, οἱ βρύσες.

— Κι' οἱ προσφυγιὰ πὺν τὰ πῆρε, περίεργο, δὲν ἄλλαξε
 πέτρα· κι' εἶναι τόσα χρόνια ἀπὸ τὴν ἀνταλλαγὴ.

Ὁ φοιτητής ἓνα λεπτὸ παιδί, μὲ μαλακὸ χαρακτῆρα
 πὺν στὰ μάτια του πλανιέται μιᾶς ἀνικανοποίητης ἀνησυ-
 σίας τὸ σχῆμα. Ἐχει παράπονα· δὲ βρίσκει τὸν ἑαυτὸ του
 μέσα στοὺς ἄλλους· δὲν μπορεῖ νὰ προσαρμοστῆι οὔτε
 νὰ τὸν νοιώσουν.

Ἄκόμα καὶ κείνος - κεί ὁ φασαρίας ὁ Δημόκας ὁ βο-
 σκὸς τὸν πειράζει. Τὸν φωνάζουν δάσκαλο καὶ τὸν κοροῖ-
 δεύουν· τὰ στουρνάρια. Ὑστερα κι' αὐτὸς εἶναι δοῦλος
 τοῦ τρόπου τῆς συνειδημένης του ζωῆς, κι' ἐδῶ στὴν ἐ-
 ρημιὰ τὰ βλέπει μαῦρα. Καμμιά χαρά, καμμιά συταίστη-
 ση πὺν δουλεύει κι' ἔχει ἀπόδοση.

—Κι' ἂν μέναμε πολὺν καιρὸ ;

—Θᾶναι ἀβάσταχτο.

—Ἔ! καὶ λὲς θὰ πεθάνουμε ;

—Ξέρω καὶ γώ ;

—Κάλλιο νὰ ὀργανωθεῖ ζωὴ ἔστω καὶ δῶ στὴν ἔρημιά.

Κάμε τίποτα ἀπὸ κεῖνα ποὺ βρίσκεις πὺς ταιριάζει νὰ ξεδεύεις τὸν καιρὸ σου, μὰ νᾶναι καὶ ἀποδοτικὸ γιὰ τοὺς γύρω . . . Θὰ δεῖς πὺς θὰ νοιώσουν πὺς χροιάξουν καὶ σὺ, θὰ ἐπιβληθεῖς καὶ θὰ ξεχάσεις στὴ δουλειὰ κάθε μαύρη σκέψη . . .

Ἐπεξέψαμε στοῦ προέδρου τὸ μπγαζί· ἓνα μικρὸ καφεπαντοπωλεῖο μ' ὅλη τὴ σημασία τῆς λέξης· εἶχε τὰ πάντα ὅσα μπορούσαν νὰ βρίσκονται σ' αὐτὴ τὴν ἔρημη γωνιά. Ἐξυπνος ἄνθρωπος, ἀνοιχταμάτης, ξετσανισμένος μικρασιάτης ὁ πρόεδρος.

Πίνουμε οὔζα καὶ τὰ λέμε.

Ὁ Μαίρας πιάνει κουβέντα μὲ τὰ παιδάκια τοῦ χωριοῦ· σφυγμομετρᾷ τὶς γραμματικές των γνώσεις.

Γογγύζει ὁ πρόεδρος γιὰ τὴν τύχη τοῦ χωριοῦ.

—Ἄχαρη ζωὴ καπετάνιο· ἀπὸ τὸ καλαμπόκι καὶ μόνο τί περιμένεις. Μερικοὶ ἔχουν καὶ γελάδια· αὐτὰ θὰ μπορούσαν νὰ ἀποδώσουν, μὰ οὔτε οἱ χωριανοὶ εἶναι τῆς προκοπῆς, οὔτε μᾶς φροντίζει καὶ κανένας. Χωρὶς δρόμο, χωρὶς γιατρό, εἰσοδήματα ποὺ δὲ λογαριάζονται· ζοῦμε καὶ δὲ ζοῦμε. Ὁ Δῆμος τῆς Γρέβης ποὺ ἐξαρτόμαστε, μπορούσε κάτι νὰ κάμει μὰ ποὺ· Μιὰ χούφτα ἄνθρωποι κ' εἶναι δέκα μερίδες· σκοντώνονται τίνος τὰ σχέδια εἶναι

καλλίτερα και δουλειά μηδέν.

—°Εβίβα λοιπόν· βάλε άλλα δυό.

—Τις προάλλες είχα πάει στη Γρέβη· άγρίεψα για κάτι διαφορές που έχουμε και δε δίνουν δεκάρα· τους τα είπα απόξω από τα δόντια κι' από τότες με βλέπουνε με ύποψία.

—°Ο παπᾶς ;

—Μένει σ' άλλη κοινότη· είναι καλλίτερα ἐκεῖ.

—°Ο Δάσκαλος ;

—Γέρον - άνθρωπος με πολλά παιδιά. Δέν έχουμε κεφάλι καπετάνιο· και δίχως κεφάλι δε γίνεται τίποτα.

Νά! γιατρός σ'άν αρρωστήσει κανένας πρέπει ν'άρθει από τή Γρέβη. Θέλει μάτσο λεφτά, ἄλογο και συνοδεία.

Πολλοί πεθαίνουν πριν προλάβουν να τον φέρουν.

Σπαύδασαν ένας - δυό από γειτονικές κοινότητες, κι' ἔκαμαν φτερά για τήν πόλη. Ἐμπόριο και καλοπέραση ἤ Ἐπιστήμη· κατάλαβες; Τα παιδιά τώρα τελευταία τα θερίζουν κοιλιακά· οἱ μάνες δέν ξέρουν τί να κάνουν.

!Ἦγε ὑστερότερα ὁ πρόεδρος κι' ἔβαλε χόρτα στ' ἄλαγα. Μαζευτήκανε και κάμποσοι ἄλλοι στο μαγαζί, νηοι και γερόντοι.

—Νά μη δίνεις πολὺ κρασί στους στρατιῶτες σ'άν ἔρχονται στο χωριό. Τὸ πολὺ μισή ὀκᾶ στον καθένα.

°Οπως διατάξεις...

°Ο Δεκανέας πούχε χαθεῖ για λίγο, γυρίζει· ἀνακάλυψε μιὰ γρηά χαρτορίχτρα και που βλέπει τήν τύχη στὸν καφφέ...

Ἄπο τῆ ζωῆ στίς σκηνές καί τίς λάσπες, τίς νερο-
πομπές καί τὸ ξεροβόρι πού κάπου - κάπου μᾶς ἔδερνε
κεῖ - μέσα στή χαράδρα τῆ στενόμακρη, σάν τάφρο λαξε-
μένη μὲ θεόρατα γιγάντων χέρια, τὸ κονάκι τῆς Μάντισας
φάνηκε παλάτι ἴδιος κῆπος τοῦ Ἁλλάχ. Χοντρὸ ἀνατολί-
τικο χαλὶ δεχότανε τὰ πόδια, κι' ἡ φωτιά στὸ τζάκι πετοῦ-
σε φλόγες· πύρινες γλώσσες π' ἔγλυφαν τὸν τοῖχο.

Σταυροπόδι δίπλα στή φωτιά μιὰ γρη῏ ζαρωμένη μὲ
μικρὰ παμπόνηρα ματάκια.

Μᾶς δέχτηκε σάν πελατεία.

- Φέρατε καφφέ ;
- Νὰ πάrouμε ἀπὸ τὸ μαγαζί.
- Χαρτιά ρίχνεις ;
- Καὶ χαρτιά· καλλίτερα ὁμῶς καφφέ.
- Σὰν τὸ θέλεις.
- Ἐχεις κόσμος ; βγάζεις τίποτα ;
- Κορίτσια, γυναῖκες τοῦ χωριοῦ καὶ τῶν γύρω χωρι-
ῶν τὰ θηλυκά.
- Τί τὰ ἐνδιαφέρει πῶ πολὺ ;
- Γιὰ Ἀγάπη ρωτοῦνε ὅλες.
- Σὰ νὰ λέμε θὰ ξέρεις πολλὰ μυστικά . . .

Γελᾶ πονηρὰ ἢ γρη῏ ἢ χαρτορίχτρα.

Τὰ φλυτζάνια ἄδεια ἀναποδογυρισμένα· τὸ κατακά-
θι τοῦ καφφέ παίρνει διάφορα σχήματα, κι' ἡ Μάντισσα
προσεχτικὰ τὰ κυττάζει. Κάπου-κάπου ρίχνει τὸ βλέμμα
στὰ μάτια πού περιμένουνε ν' ἀκούσουνε τὴν τύχη, τὸ
γραφτό τους.

—Μιά ψυχὴ πολὺ στενάζει γιὰ σένα, μὰ πολὺ καὶ περιμένει.

Ξανασηκώνει τὰ μικρούτσικα τῆς ματάκια ἀντικρῶ.

—Θὰ ταξιδέψεις σὲ λίγο γιὰ μέρος καλὸ' θὰ κιντυνέψεις μὰ μὴ φοβηθεῖς. Νὰ κι' ἓνα γράμμα πού θὰ σοῦ δώσει χαρὰ μεγάλη.

Μιλεῖ σοβαρά, ἀργά, κι' ἔχει πάρει πόζα Πυθίας. Τὸ τζάκι καίει, ἡ ζεστασιά ἔχει κλείσει τὸ κορμί, τὸ κορμί τὸ σκληρομαθημένο, σὲ μιὰ γλυκειὰ νοχέλεια καὶ μιὰ παραδίσια ἡδονή. Καθόμαστε ἄ λὰ τούγκα στὸ χαλί, ἀνάμεσα σὲ χοντρά μαλακὰ μαξιλάρια.

—Θέλει μεγάλη τέχνη νὰ βλέπει κανεὶς στὸ φλυτζάνι τὴν τύχη;

Ἡ Μάντισα φάνηκε ταραγμένη, κι' ἔχασε τὸ ὕφος τοῦ ἱεροφάντη γελᾶ κουτοπόνηρα.

—Τί δουλειὰ κάνεις;

—Νά! δὲ βλέπεις' στρατιώτης.

—Πολίτης σὰν ἦσουν;

—Περίεργη πού εἶσαι.

—Θὰ ξέρεις γράμματα.

—Ἀπόσῶνε λοιπὸν νὰ τελειώνουμε.

Μᾶς διέκοψε τὸ ξεφύτρωμα μιᾶς γυναίκας ψηλῆς καὶ ἀδύνατης μὲ χαρακτηριστικὰ λεπτὰ καὶ ἐξημερωμένα.

Μπῆκε ἀπὸ μιὰ πόρτα πού ἔδενε τὴ σάλα μὲ τὸ τζάκι καὶ τὴν κουζίνα. Ἦταν ντυμένη ἀπλὰ καὶ σεμνά.

—Ποιὰ εἶναι τούτη;

—Ἀνηψιά μου Πειραιώτισσα.

Ἡ Μοίρας παραξενεύεται.

—Καὶ τί γυρεύει ἐδῶ στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου ;

—Μὴ ρωτᾷς . . . ἱστορίες· ἦταν παντρεμένη, τὸν χώρισε τὸν παληάνθρωπο. Δὲν ἦταν ἄξιος γιὰ τέτοια γυναῖκα. Ἦρθε νὰ ξεχάσει γιὰ κανένα χρόνον ἐδῶ στὴν ἐρημιά. Πλέκει κάλτσες καὶ σώρουχα· τὰ παίρνουν οἱ ἔμποροι τῆς Γρέβης πρόθυμα... Ἄξια γυναῖκα μὰ ἄτυχη. Ἔχει καὶ μὰ μικροῦλα ἑφτά χρονῶν.

—Τώρα τὴν τύχη· πάρακείτω.

Ἡ γρηὰ κυττάζει χαμογελαστά.

—Δὲν τὰφήνουμε τώρα τὰ μάγια· δὲ φαίνεται νὰ τὰ πιστεύεις τὰ τέτοια. Σαίριεις κακοφαίνεται στὴν ἀνηψιά μου σὰ ρίχνω χαρτιά καὶ βλέπω τὸν καφφέ... Ἄστον καλύτσει· θὰ τὴ φωνάζω...

Ἐχαίρησε εὐγενικὰ τῆς μάντισσας ἡ ἀνηψιά καὶ κάθισε κοντὰ στὸ τζάκι, ποὺ ὅλη τὴν ὥρα ἄναβε καὶ πετοῦσε κόκκινες φλόγες σὰ στόμα κακομαθημένου παιδιοῦ ποὺ κοροΐδεντικὰ μᾶς ἔβγαζε τὴ γλῶσσα...

Ξανάζησε μὲ τὴ θύμηση τῆς Ζωῆς τῆς πόλης παληῆς χαρῆς, μίλησε γιὰ πράγματα ποὺ οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ δὲ καταλάβαιναν. Στὰ πικραμένα της χεῖλη ἀνθίσε κάποιο μειδιάμα. Ἀπὸ μὴ ντουλάπα σφηνωμένη στὸν τοῖχο ἔβγαλε ἓνα βάζο μὲ ὠραῖο γλυκὸ ἀπὸ σταφύλι. Τὸ σέρβιρε σ' ἓνα μικρὸ μετάλλινον δίσκο.

Ἡ γρηὰ χαρτορίχτρα σηκώθηκε νὰ φροντίσει τὰ πρόβατα.

—Τυχερὸ παλληκάρι...

σιγομουμουρίζοντας ἔβγηκε.

Τὸ μονοπάτι ὄλο πέτρες καὶ κακοτοπιές. Δειλινὸ φθινοπωριάτικο, σὲ ὑψόμετρο μεγάλο. Τὰ βήματα τῶν ἀλόγων ἀντηχοῦν κι' ὅσο σκοτεινιάζει θαρρεῖς καὶ πίσω σου ἀκολουθοῦνε φαντάσματα κι' ἕνας κρῦος φόβος σοῦ γεννᾷ τὸν πόθο νὰ φτάσεις κάπου κοντὰ σὲ ζωντανές ψυχές. Βαθειὰ μόλις ἀσπρίζει ἡ Σιάτιστα καὶ θυμίζει μορφές τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνα. Δεξιὰ καὶ πίσω τὸ κοιμητήρι τοῦ χωριοῦ μακάβριο μὲ βελονόκορφα κυπαρίσια καὶ τὸ κλησάκι τὸ ἐρημικό.

Μέσα κεῖ, ἀνάμεσα στὰ πυκνὰ τὰ κυπαρίσια πάνω στὰ μνήματα τὰ παλιὰ καὶ τὰ καινούργια, κατασκηνώσαμε ἕνα φεγγάρι· εἴτανε πολὺ παγερὸ τὶς πρώτες μέρες — ὅμως ἀργότερα συνειθίσαμε· σμίξαμε ζωντανοὶ μὲ τοὺς νεκροὺς σὲ μιὰ παράξενη συγκατοίκηση.

Δὲ μιλοῦσαν οἱ κακόμοιροι οἱ πεθαμένοι καὶ σὲ λίγο ξεθαυρόψαμε· τρώγαμε, πίναμε δίπλα στὰ μνήματά τους. Ἐπιχειρήσεις πολεμικὲς δὲν εἴχανε ἀρχίσει· τὶς περιμέναμε καὶ ρίχτηκε τὸ σύνθημα κρασί—γυναῖκα—πόλεμος. Μόνο πὺν τὸ μεσιακὸ εἴτανε ἄφαντο, οὐτοπία σωστὴ σ' αὐτὴ τὴν ἐρημιὰ καὶ τὸ μερίδιο τόπαιρνε τὸ πρῶτο, τὸ στιφόξυνο κρασί.

—Ὁ Γιατρὸς θὰ πλήττει, τολμᾷ ὁ φοιτητής.

—Κι' ὁ δικηγόρος θὰ γράφει γράμματα στὴ ξανθειὰ χορεύτρια.

—Ὁ Λοχαγὸς κάνει καλὰ· ψαρεύει στὸ ποτάμι ἢ κυνηγᾷ λαγούς μὲ τὸ μονόκανο πὺν τοῦ δάνεισε ὁ παπᾶς.

Ὁ Μοῖρας ὁ λεπτοκαμωμένος φοιτητής ξαναθυμείται τὸ Δημόκα τὸ βοσκὸ πὺν πειράζει τὸν κόσμο.

— Εἶναι ὁ πιὸ εὐτυχησμένος.

Τρέχει στὰ λαγκάδια σὰ μείνουμε λεύτεροι, διπλοσφυρίζει μὴν ξεχάσει τὴν τέχνη, καὶ σὰν περάσουν βλάχοι μὲ κοπάδια, ἔ! τότες ἔχει φέστα μεγάλη. Ἀμέσως πιάνει φιλιές μὲ τοὺς τσομπάνηδες, χαϊδεύει τὰ πρόβατα, τὰ ἐχτιμᾷ κι' ἀναστενάζει φέροντας στὸ νοῦ τὸ δικό του κοπάδι. Ἄχ! νᾶπαιρνα δυὸ μέρες ἄδεια νὰ πάω στὰ πραγματάκια μου. Σὰν ἀπολυθῶ, θὰ τὸ βάλο μπρὸς τὸ μαντοῖ καὶ θὰ σοῦ λὲν τοῦ Δημόκα μὲ τὸνομα θρεφτάρια.

— Ἄμα πλάθει κανεὶς ἰδανικὰ πάνω στὸ φυσικό του δρόμο, δὲ γνωρίζει τι θὰ πεῖ ἀπογοήτευση καὶ σαράκι τοῦ ἀδικημένου.

— Δὲν καταλαβαίνω.

Ἄν ἔμπαινε στοῦ Δημόκα τὸ μυαλὸ νὰ γίνει διπλωμάτης, θὰ μαράζωνε καὶ θὰ μισοῦσε τὰ πάντα.

— Μὰ δὲν κάνει νὰ παλαίψει κανεὶς γιὰ νὰ βρεῖ τὸ δρόμο ποὺ πιστεύει πῶς τοῦ πρόπει;

— Ἀληθινά, ὁ ἄνθρωπος παίρνει ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους τὴ θέση ποὺ δίδει ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτό του.

Ὅμως καὶ τὸ ἀτομικὸ ἰδανικὸ δὲν μπορεῖ νὰ παραγνωρίζει τὴν πραγματικότητα ποὺ ἡ φύση καὶ ἡ συμβατικὴ θέση ἔχουνε τοποθετήσῃ τὸ ἄτομο.

Τὸ νὰ κάνεις τὴν τύχη σου ὅπως θέλεις, ζητᾷ δύναμη μεγάλη καὶ ζωντάνια.

— Κι' ἀκόμη περισσότερη γιὰ νᾶξεις ἐπίδραση καὶ στὴν τύχη τῶν ἄλλων.

Ἡ νύχτα μᾶς ρίχνει μαῦρα κρέπια' μᾶς τυλίγει σκοτάδι.

— Τροχάδην Μοίρα, σφίξε τὰ γόνατα, χτύπησε μὲ τὰ τακούνια στὰ λαγόνια κι' ἄφησε λεύτερο τὸ σῶμα δίχως νὰ σφίγγεσαι πάνω στὴ σέλλα.

Μὴ φοβᾶσαι!

Ἄμιλητοι τρέχουμε γιὰ τὴν ἀκροποταμιά, στὴ βαθεῖα στενόμακρη χαράδρα πὸν λὲς κι' εἶναι τάφος ἀνοιγμένη μὲ θεόροτα γιγάντων χέρια.

Τὴ νύχτα πὸν τὰ γύρω νεκρικὰ σιγοῦν κι' ἡ φύση φαίνεται καταλαγιασμένη, οἱ ἄντρες ἔχουνε τρυπώξει στὶς σκηνές δυὸ - δυὸ καὶ σιγομιλοῦν.

Μιλοῦν καὶ ξεδιπλώνουν τὴν ψυχὴ τους· τὴν ψυχὴ πὸν γιὰ κάθε ἄνθρωπο εἶναι ἓνας κόσμος ὁλόκληρος σὲ παντοπινὴ κίνηση κι' ἀγῶνα. Πόθοι πὸν γεμίζουν τὰ σωθικά, λαχτάρες καὶ καῦμα ἀναδεύονται στὸ καζάνι τοῦ κόσμου, κι' οἱ σκηνές δονοῦνται ἀπὸ τὸν παλμὸ π' ἀναδίδουν τὰ ποτισμένα μὲ τὴν ἄυλη κι' ἀνεξιχνίαστη πνευματικὴ οὐσία ἀνθρώπινα πλάσματα.

Τῶν περισσότερων τὰ λόγια τριγυροῦν στὴ γυναῖκα καὶ τὴν ἀγάπη της, ὅπως οἱ πεταλουδίτσες γυρίζουν γύρω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ.

Ὁ λοχίας ὁ Βέρος, ἓνας ἄντρας ἴσαμε κεῖ - πάνω, ὁμορφονιὸς καὶ μὲ γραμματικὲς γνώσεις, διηγᾶται στὸν πλαϊνὸ, πῶς ἐπλάνεψε τὴ Φιλὼ τὴ μονάκριβη κόρη πὸν τώρα εἶναι τ' ἀγαπημένο του ταῖρι καὶ τὸν καρτεροῦ μὲ λαχτάρια στὸ χωριό.

«Στὴν ἄκρη - ἄκρη τοῦ χωριοῦ, ἀνάμεσα σὲ πρασινόφυλλες μουριές καὶ ἄλλα δέντρα, εἴτανε ξεμοναχιασμένο τὸ κονάκι τοῦ γέρο πεθεροῦ του· ἀρχοντανθρώπου μὲ γῆς πολλή, εἰσόδημα καὶ χορὴμα μετρητό. Στὸ σπιτικὸ ἡ Φι-

λιώ με τὰ μεγάλα τὰ ματόκλαδα καὶ τὴ δαχτυλιδωτὴ τὴ μέση, τριγυροῦσε ὅλη μέρα ὅπως τὸ καναρίνι στὸ κλουβί.

Εἶχε μάθει γράμματα στὴν πόλη κοντὰ σ' ἓνα θειό της καὶ τὸν καιρὸ τὸν ξόδευε διαβάζοντας βιβλία, κ' ὀνειροπολῶντας ἔρωτα με δυνατὰ αἰσθήματα πού νὰ γιομίζουν τὴν καθαρὴ καρδιὰ καὶ τὴ δυνατὴ της φαντασία. Ὁ Βέρος, ξεπέζεψε μιὰ μέρα στὸ χωριὸ με τὸ πονκαμισάκι πού φοροῦσε καὶ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα. Δούλευε δεξιά κ' ἀριστερὰ καὶ στὸ τέλος, προκομμένος ὅπως ἦταν, ἀνάλαβε χωράφια τοῦ πατέρα της νὰ τὰ καματεῦει με τὰ γεννήματα μισά - μισά.

Κοντὰ στ' ἀρχοντικὸ ἐκατοίκησε κ' ἐκεῖνος κ' ὅλη μέρα στὴ δουλειὰ τὴν εὐλογημένη, ὥσπου ἔκαμε μπαξέδες τὰ χωράφια τοῦ πατέρα τῆς Φιλιώ.

Σὴν εἶτανε τ' ἀμπέλια, γυροῦσε πάντα σταφύλια φορτωμένος· σταφύλια με ξανθοκόκκινες ὀλόγλυκες ράγες κρεμασμένα ἀπ' ἓνα κομμάτι κλιμα. Τὸ καλλίτερο σταφύλι, εἶτανε γιὰ τὴ Φιλιώ τὴν ἀρχοντοκόρη πού κατέβανε στὴν πόρτα τῆς αὐλῆς καὶ ντροπαλὰ τῷπαιρνε κ' εὐχαριστοῦσε. Πεταλοῦδα πού δὲν ἐχόρταιναν τὰ μάτια νὰ τὴ βλέπουν. Ἄχ! μωρὲ βάσανο πού σοῦναι ὁ σεβντᾶς, κ' ἀναστεναίξει ὁ Βέρος ὁ λογίας, ὁ ὁμορφονιός.

Οἱ γονιοὶ της, σὰν εἶδανε πὼς ἐγίνε γυναῖκα τῆς παντρεῖᾶς λογάριαζαν κάποιου συγχωριανοῦ τὸ γυιό, πούχε κ' ἐκεῖνος χτήματα καὶ τὸ βιὸς περίσσιο.

—Καὶ στὸ γάμο σου Φιλιώ· εὐχῆθηκε ὁ Βέρος ἓνα βραδυνὸ στὴν κόρη με τὴ μέση τὴ δαχτυλωτὴ καὶ τὰ

ὄνειροπόλα μάτ α.

—Καὶ γιατί μου το λές ;

—Μὰ δὲ σ' ἔχουνε στὸ Στέφανο ταμένη οἱ γονιοὶ σου ;

—Δίχως νὰ τὸν πεθυμᾷ ἡ καρδιά μου, ξέρε το πὼς ἄντρα - ἔγὼ δὲν παίρνω.

Κι' ἀπὸ τότες ἡ Φιλιὸ ἡ μονάκριβη ἡ κόρη, ἐπέισμωσε καὶ δὲν κατέβαινε στὴν πόρτα τὰ βράδυα σὰ γυρνοῦσε ὁ Βέρος ἀπὸ τὶς δουλειές.

Κι' ὅταν χρυσὸ τὸ φεγγαράκι ἔλουζε φῶς τὸ σπιτικὸ τὸ πετριγυρισμένο μὲ δεντρὰ ψηλὰ καὶ πυκνόφυλλα, ἐπαρμόνευε ὁ Βέρος νὰ τὴ δεῖ ἀπὸ τὸ φωτισμένο παραθύρι πὺν στεκότανε συλλογισμένη ἡ κόρη μὲ τὰ μεγάλα ματόκλαδα καὶ τὴ δαχτυλιωτὴ τὴ μέση.

Ἐνα βραδυνὸ πὺν χίλια - μύρια ἀστράκια ἀνοιγόκλειναν σὰ ματάκια ἀγγελικὰ στὸν οὐρανὸ καὶ πὺν ἡ μάννα κι' ὁ πατέρας τῆς Φιλιῶς δὲν ἦτανε στὸ σπίτι, τράβηξε μὲ ἀπόφαση ὁ Βέρος γιὰ νὰ βρεῖ τὸ πλάσμα πὺν ἐλάτρευε καὶ τὸ κρυφαγαποῦσε.

—Καλῶς - τονε τι θέλεις τέτοια ὥρα ;

—Γιὰ δουλειὰ τὸν πατέρα σου ἤθελα κάτι νὰ τοῦ πῶ.

—Δὲν εἶναι δῶ κανεὶς ἀπόψε.

—Εἶσαι σὺ Φιλιὸ πὺν πεθυμοῦσα μόνο νὰ δῶ !

Σιγοτρέμει ἡ μονάκριβη ἡ κόρη καὶ τὰ μάγουλά της κοκκινίζουνε σὰ παπαροῦνα ἀπὸ δαιλία καὶ ντροπή.

—Ἐθύμωσες κι' ἐκρύφτηκες Φιλιὸ χωρὶς νὰ λογαριάζεις πόσο πονῶ γιὰ σένα.

— Θὰ ρθοῦνε καὶ δὲν πρέπει νὰ μᾶς βροῦν μονάχους τέτοιαν ὥρα.

Μὰ ὁ καλὸς της ποὺ τὰ στήθια του τραντάζανε ἀπὸ ἐρωτικὴ φωτιά, ξεφουντωμένη μὲ τὸ λίδι ποῦρριξε τὸ κρυφτοῦλι τῆς Φιλιῶς, τὴν ἄρπαξε μὲ τ' ἀντρίκια μπράτσα καὶ μὲ μιὰ σβέλτη κίνηση ἐβρέθηκε μέσα στὴν ἀγκαλιά του. Ἔτρεμε καὶ σπαρταροῦσε τὸ ἀγνὸ πλάσμα ὅπως τὸ ψάρι ἔξω ἀπὸ τὸ νερὸ. Μὲ τὸ δεύτερο φλογερὸ φιλή, εἶχε συνέρθει ἡ μονάκριβη ἡ κόρη ἀκουμπώντας ἀλαφρὰ κ' ἀνάερα τὸ μικρὸ της κεφαλάκι στ' ἀντρίκια στήθια μὲ γλυκεῖα ἐμπιστοσύνη.

Ἄχ! καὶ τί δὲ σοῦ κάνει ὁ ξελογιάστρης ὁ σεβντάς. Κι' ἀναστενάζει ὁ Βέρος ὁ λοχίας ὁ ὁμορφονιός.

— Τὸ πρωτὶ θὰ βάλουμε μπρὸς δουλειά, φέρνει ἄλλοῦ τὸ λόγο ὁ λοχίας. Ἐχουμε δέσος ὀλόκληρο κ' εἶναι κριμα νὰ μένουμε δίχως καλύβια. Θὰ σκεπάσουμε τὶς σκηνὲς μὲ κλαδιὰ νὰ παίρνουν τὸ πολὺ νερό· θὰ σκάψουμε βαθειὰ ποὺ νὰ μπορεῖ νὰ στέκεται κανεὶς ὀρθὸς μέσα στὴ σκηνή· θὰ γίνει σπιτάκι σωστό.

Ἡ νύχτα ἔχει προχωρήσει μιὰ-μιὰ σκηνὴ σκεπάζεται μὲ ἡσυχία παντοῦ σκορπίζεται ὁ ψειροθάνατος ὁ ὕπνος. Μιὰ ἀνάλαφρη ζαλάδα στὸ κεφάλι, τὰ βλέφαρα σκεπάζουνε τὰ κουρασμένα μάτια.

Οἱ ἀγκαθωτὲς βλεφαρίδες δίνουνε ἀπαλὰ τὰ χέρια. Ἐνα συναίσθημα πὼς πέφτει τὸ σῶμα καὶ βυθίζεται σ' ἓνα βάρανθο γιομάτο ἄβρὰ πούπουλα καὶ μαλακὰ μπαμπάκια καὶ σὲ λίγο κάθε αἴσθησι νεκρώνεται. Ὁ Μορφεάς κυρίαρχος ἔχει τὸν ἄνθρωπο ψόφιο στὰ χέρια του, ἴδιο κουφάρι

ποῦ πολλές φορές τὸν κάνει μπαίγνιο μὲ ἔξωφρενικὰ ὄρα-
ματα καὶ φοβερὲς τρομάρεις, ρίχνοντάς τον στοῦ Ὀνειρίου
τὰ ταχυδαχτυλογρά τὰ χέρια.

Κύλησαν λίγες μέρες. Ἐκείνη βραδὶς φυσοῦσε ξεροβόρι
κι' ἔκανε κρῦο πολὺ τσουχτερὸ καὶ παγωμένο. Μὰ τὸ πρῶτ'
εἶχε λιακάδα· μιὰ λιακάδα χαρὰ θεοῦ.

Ὁ Γιατρὸς κάθεται ἔξω ἀπὸ μιὰ μεγάλη καλύβα καὶ
γράφει συνταγές. Τοῦ χωριοῦ τὰ μωρά, τὰ ξέρει ἕνα-ἕνα.
Οἱ ἄρρωστοι χωρικοὶ κουράρονται καὶ παρακολουθοῦνται
μὲ πατρικὴ στοργή.

Σὲ λίγο θὰ πάρει τὸ τσαντάκι μὲ τὸ μηχανήμα ἀκροά-
σεως καὶ καβάλλα στ' ἄλλογο θὰ τραβήξει πρὸς τὸ χωριὸ
γιὰ ἐπισκέψεις.

— Ἡ ἱστορία θὰ σὲ γράψει Παστέρ τῆς χαράδρας, τῆς
θεόρατης χαράδρας ποῦναι σὰ τάφος ἀνοιγμένη ἀπὸ θεό-
ρατα γιγάντων χέρια.

— Ἄν μείνουμε πολὺν καιρὸ, θὰ χτίσεις μονοκατοικία
μὲ τὰ κοτόπουλα καὶ τὰ δῶρα τῶν χωριανῶν ποῦ φρον-
τίζεις.

Ὁ Γιατρὸς χαμογελά.

— Ἀφήστε με τώρα κι' ἔχω δουλειά.

Ὁ δικηγόρος συντάσσει καταστάσεις ὀνομαστικῆς τῶν
ἀντρῶν τῆς κοινότητος καὶ συνεργάζεται μὲ τὸν πρόεδρο
γιὰ κάτι ἔργα ποῦ ἔχουν νὰ γίνουν μὲ ὑποχρεωτικὴ ἐρ-
γασία.

— Στὴ γῆ μας ὑπάρχει τόπος καὶ δόξα γιὰ ὅλους σὰν

παραμερίσουν τὸν ξερὸ ἐπαγγελματισμὸ καὶ νοιώσουν τὴν ἀποστολὴ των σὰν ὑπέροτατο καθῆκον.

Ὁ Λοχαγὸς τ' ἀπόγιομα γυρίζει ἀπὸ τὸ κυνήγι. Ἄτυχία.

— Παληνοντούφεκο καϋμένε, δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πετύχει ~~κανεὶς~~ μὲ δαῦτο.

— Ὅσα δὲ φτάνει ἡ Ἄλεπού . . . Ἐδῶ κοντεύουν οἱ λαγοὶ νὰ μᾶς πάρουν τὸν ἀέρα. Ξεθαροῦσανε καὶ σολατσοῦσαν γύρω στὴν κατασκήνωση.

Τὸν πειράζουμε.

— Ἄντε λοιπὸν πᾶτε σεῖς νὰ πιάσετε . . .

Μιά συντροφιά πὸ κάτω διαβάζει τὴ χειρόγραφη μικρὴ ἔφημερίδα ποὺ βγάζει ὁ Μοῖρας ὁ φοιτητῆς· διαβάζει ἕνας φωναχτά.

« Ἐπειδὴ πολλοὶ κατὰ τὴ νύχτα, ἀπὸ τεμπελιά καὶ ξεροκεφαλιά ρωμείκη δὲν πηγαίνουν στὸν κατάλληλο τόπο, ἀλλὰ βρωμίζουν ἐδῶ καὶ κεῖ πρᾶγμα ἐπικίνδυνο γιὰ τὶς μύτες, τὶς πατοῦσες καὶ τὴν ὑγεία τῆς κατασκήνωσης, τὰ νυχτερινὰ περίπολα πῆραν διαταγὴ νὰ πιάνουν τοὺς βρωμεροὺς παραβάτες καὶ διὰ τῆς βίας νὰ τοὺς βάζουν στὴ θέση τους.

Χθὲς περὶ τὰ μεσάνυχτα, ὁ δεκανέας Χλέπας πιάστηκε παραβάτης καὶ κατόπιν ἐπισοδείου - ἐπειδὴ θέλησε νὰ κάμει χρῆση τοῦ βαθμοῦ του ὁδηγήθηκε στὸν τόπο τῆς κανονικῆς ἐχτέλεσης» . . .

Χαχανίζουν οἱ ἀκροατῆς κα' ὁ Δημόκας ὁ βοσκὸς στρίβει τὰ μεγάλα του μουστάκια.

— Βρὲ τὸ Μοῖρα πὸς τὰ γράφει! γραμματιζούμενο παιδὶ καὶ τὸν πειράζαμε τὸν ἔρμο.

Ἐκ τῆς μέσης καὶ πάνω γυμνοί - θεόγυμνοι μὲ τὸ κορμὶ δοσμένο στὰ χάρδια τοῦ ἡλίου καὶ τὸ αἰώνιο Φῶς.
 Ὁ Γιατρός μιλεῖ γιὰ τὴν πορεία τῶν ἀρρώστων του καὶ καπνίζει ξαπλωμένος.

Ὁ Δικηγόρος γιὰ τίς γνωριμιές του μὲ τοὺς προεστούς καὶ τοὺς χωριανοὺς ποὺ δουλεύουν.

Στὴν ἄκρη, μεγάλος σκελετὸς - ἀπὸ δοκάρια - τοῦ σταύλου ποὺ ἀνάλαβε νὰ στελιώσει ὁ λοχίας ὁ Βέρος ὁ δουλευτῆς κι' ὁμορφονιός. Ἐκεῖ στὴν ἐρημιά, ξεπήδησαν χίλια - δυὸ ἐνδιαφέροντα κι' ἡ ζωὴ γιομάτη δράση παραμέρισε τὴ νοσταλγία τῆς πόλης ποὺ συνδαύλιζε ἡ πρωτινὴ ἀδράνεια..
 Κι' ὅμως πάλι μένει ἓνα μεγάλο ἄδειο μέσα στις καρδιές, ποὺ στιγμὲς - στιγμὲς μᾶς κυριεύει καὶ μᾶς ρίχνει στῆς Μελαγχολίας τὰ χέρια.

Ὁ Δικηγόρος δὲν ξεχνᾷ τὴν ξανθειὰ χορεύτρια.

Ὁ Γιατρός τίς σσντροφιές με τίς ὁμορφες γυναῖκες.

Ὁ τρίτος καβάλλα στ' ἄλογο, μόνος - κατάμονος, τραβᾷ γιὰ τὸ χωριὸ μὲ τὸν ἀνατολίτικο τόνο καὶ τὰ σκοῦρα - γκριζὰ σπιτάκια.

— Ἀῦριο θὰ γράψω γιὰ τὴ Μάντισσα καὶ τὴν ἀνηψιά της· φωνάζει ὁ φοιτητῆς καὶ γελά.

— Πᾶψε Μοίρα· πρέπει νὰ ξέρεις τί πρέπει καὶ τί δὲν πρέπει νὰ λές.

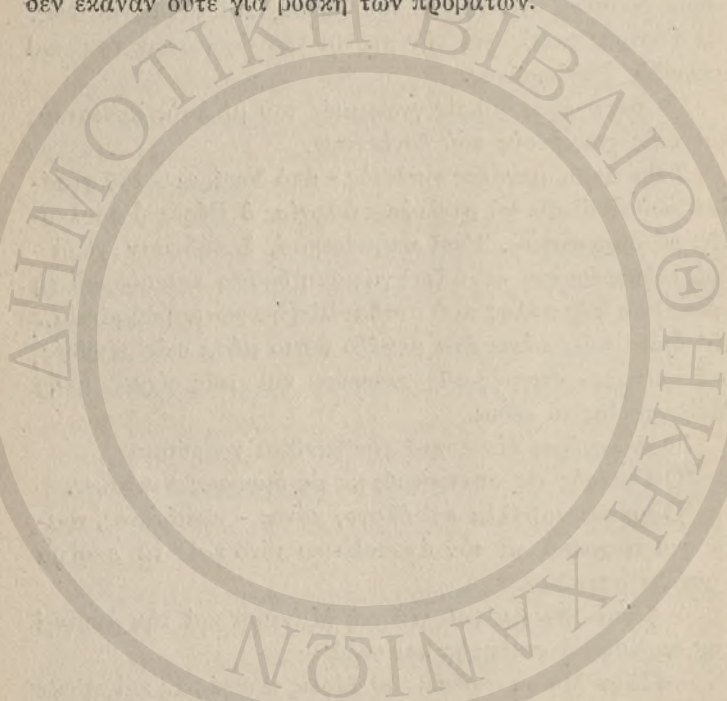
— Ἀθεόφοβε παντοῦ βολεύεσαι...

Σκούζει ὁ Γιατρός κι' ὁ Δικηγόρος.

— Βρεῖτε καὶ σεῖς· ὀργανώσετε ἀρπαγὴ γυναικῶν σὺν

ἐκείνη τῶν Σαββίνων.

Τὸ ἄλογο χάνεται στὸ μονοπάτι τῆς ἀνηφοριᾶς μὲ τὰ χαμόδεντρα, τὰ κέδρα καὶ τ' ἄλλα σκάρτα πράγματα ποὺ δὲν ἔκαναν οὔτε γιὰ βοσκὴ τῶν προβάτων.

Β΄.

ΤΟ ΧΑΜΕΝΟ ΚΑΡΝΕ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ

Όταν οί καρδιές τῶν ἀνθρώπων δὲ κατορθώνουν νὰ χτυποῦν, σύμφωνα μὲ τὸ ρυθμὸ τῆς ἐποχῆς ποὺ ζοῦνε, κάποιος φόβος ἀκαθόριστος θροναίεται στὰ στήθια, καὶ ἡ ἀοριστία βασανίζει χαιρέκακα ὅλες τὶς ὑπάρξεις.

Ἄν ἡ ζωὴ μοιάζει πάντοτε μὲ μιὰ ἀπέραντη θάλασσα, σὲ τέτοιες περιστάσεις εἶναι θάλασσα φουρτουνιασμένη· ναυάγια πολλὰ—γιατὶ στὴ γυμνότητά της ἡ ζωὴ εἶναι σκληρὴ κι' ἀδυσώπητη—σκεπάζουν μὲ τὰ συντρίμια τῶν ὄλη τῆ βαθυγάλανη κι' ἀσπρόθωρη ἀπὸ τοὺς ἀφρούς τῶν θεόρατων κυμάτων ἐπιφάνεια τῆς ταραγμένης αὐτῆς ἐπικράτειας τοῦ Ποσειδῶνα.

Σκορπισμένοι δῶ καὶ κεῖ οἱ ἄνθρωποι, νοιώθουνε πιότροο τότε τὴ φρίκη τῆς μόνωσής των, ὅσο καὶ τὸν πόθο ἀπὸ κάπου νὰ πιαστοῦν. Οἱ βαρκοῦλες τῶν κάλπικων ἰδεῶν καὶ τὰ ἀδύνατα μὰ χτυπητὰ τὴν ὄψη κότερα τῶν ξώπειτων καὶ ὑποκριτικῶν ἀνθρώπινων δεσμῶν, τουμπάρουν μὲ τὸν πρῶτο κλονισμό κι' ὅσοι ἀρμένιζαν μ' αὐτὰ δίνουν ὦμὰ τὸ σύνθημα «ὁ σῶζων ἑαυτὸν σωθήτω».

Ἡ ἀναταραχὴ κι' ἡ παραζάλη ποὺ γεννᾶ μιὰ τέτοια σύγχυση καὶ δυσαρμονία, κάνουν νὰ φανοῦν πολλὲς ἀσκήμιες κι' ὅσοι καὶ ὅσα ἔχουν ἀπαίτηση νὰ λέγονται «ἀξίες»

δοκιμάζονται στήν ἀλάθητη λυδία λίθο μιᾶς γυμνῆς πραγματικότητας.

Οἱ μιζέρειες καί τὰ στραβά πού πρὶν τὰ ἀνεχότανε κανεῖς—γιατί ὁ ἄνθρωπος συνηθίζει ν' ἀντιδρᾷ ὅταν μόνο ἡ θελιὰ παρασφίξει τὸ λαιμό του—γίνονται βραχνάδες ἀφορητοὶ καὶ μιὰ δίψα γιὰ κάτι «νέο» γιγαντώνεται ἀπροσμέτρητα. Ὅλοι ποθοῦν τὴν «ἀλλαγὴν» καὶ λυτρωτῆς λογίζεται ὅποιος προσφέρει τὸ «καινούργιο», ἐκεῖνο πὸν ἀκαθόριστα ζητοῦνε οἱ ψυχές.

Ἄνιστοροῦνται οἱ ἄνθρωποι καὶ συζητοῦν γιὰ περασμένα πάντα μὲ κρίση αὐστηρή, γιατί τὰ βλέπουν αἷτια μοναδικὰ ὅλων τῶν κακῶν πὸν τοὺς παιδεύουν.

Καὶ τότε, τὰ περίπλοκα τοῦ ἐγκεφάλου μηχανήματα δουλεύουνε ἀδιάκοπα κι' ἐντατικά σὰ μιὰ πολεμικὴ βιομηχανία· καὶ τὸ Πνεῦμα—προπομπὸς τῆς Ζωῆς—πασκίζει νὰ φωτίσει νέους δρόμους. Γιατί μὴν ἀκοῦτε πὸν θέλουν πρῶτα ἡ πράξις· πάντα πρῶτα ὁ Λόγος εἶναι πὸν ἀξιοποιεῖται μόνο μὲ τὴν πράξις· εἶναι οἱ στιγμὲς πὸν κόσμους γεννοῦν ὅπως εἶναι καὶ στιγμὲς κοσμοχαλάστρες.

— Ἄσυμφωνία λοιπὸν τοῦ ἔξω καὶ τοῦ μέσα κόσμου;

— Μὰ δὲν εἶναι καινούργια διαπίστωση· τῶπαν καὶ οἱ φιλόσοφοι εἰς ἓνα τοὺς συνέδριον τὰ τελευταῖα χρόνια.

Μὲ πρόωρα ἀναπτυγμένο παιδί παρομοίωσαν τὴ σύγχρονη ἀνθρωπότητα. Ἡ Συνείδηση δὲν μπόρεσε νὰ ἐναρμονιστεῖ μὲ τίς ἀλματικές τοῦ ὕλικου μας κόσμου κατακτήσεις.

—Καὶ ποῖο νᾶναι ἄραγε τὸ φάρμακο;

—Μόνο τὸ Φῶς καὶ ἡ Ἀλήθεια.

—Μὰ θὰ καταντήσουμε φιλόσοφοι...

—Κι' ὅμως, χωρὶς ἔξομα φιλοσοφικὸ δὲ στεριώνει τίποτα στὸν κόσμο.

—Μὰ δὲ θαρρεῖς πὼς ἔχουμε παραπανίσια Γνώσης ἀποθέματα, ἀπόσταγμα τῆς Σκέψης τῶν προγενέστερων μας;

—Πολύτιμη κι' ἡ Σκέψη τῶν παλιῶν· μὰ σὲ καιροῦς ποὺ οἱ συνθῆκες ἀλλάζουν ριζικά, θέλουμε Σκέψη ἄμεση καὶ δημιουργικὴ· καὶ τὸ σπουδαιότερο, ἄσκηση στὸ νὰ ζοῦμε πραγματικὰ τοῦ μέσα μας κόσμου τὶς ἐπιταγές.

Στῆς παιδείας τὰ νερά, δὲν πρέπει μόνο νὰ κάνουμε μπάνια· γιατί τότε ἡ Μόρφωση δὲν ἀγγίζει παρὰ μονάχα τὸ πετσί μας.

Νὰ πίνουμε ὅσο τραβᾷ ἡ δίψα τῆς πνευματικῆς μας ὑπαρξης ἀπὸ τὸ ἀθάνατο τῆς «Καλλιέργειας» μεταλλικὸ νερό, γιατί δὲ θὰ νοιώσουμε ποτὲ ἔστω κι' ἐλάχιστα τὸ μεγαλεῖο τῆς Ζωῆς, ἂν δὲν ἐγκολπωθοῦμε καὶ δὲ ζήσουμε κάποιες ἀνώτερες ιδέες.

Κουβεντιάζοντας, ἔφτασε ὁ δρόμος στὴν πόρτα τοῦ Βασιλικοῦ. Νταμώσανε στὴν τύχη ξενοπολίτες μὲ τὴν Ψυχὴ βαρύτερη σὰν τοῦ κατατρεγμένου ξένου ποὺ ἡ πολυτάραχη σύγχρονη ζωὴ τὸν φέρνει ἀπὸ τὴν μιὰν ἄκρη τοῦ κόσμου στὴν ἄλλη κάθε τόσο, σὰ παραδαρμένο ἀνάλαφρο πούπουλο ἀπὸ τὸ φύσημα τοῦ ἀέρα, σμίξανε νοιώθοντας χαρά, ξεκούραση, λιγόστιγμο κουράγιο σὰν τὸν ἀποκαμω-

μένο κολυμπητή πού πιάνεται σ' ἓνα μικρὸ βραχάκι. Μιλήσανε· μιλήσανε πολύ, αφήνοντας ἐλεύθερα τὰ στήθια των ν' ἀνοιξουν, νὰ βγεῖ τὸ ἄχι πού σὰ βραχνᾶς σφίγγει τὶς καρδιές τὶς ἀλύτρωτες ἀπὸ τὰ πολύμορφα δεσμὰ πού δέναι ἢ ζωὴ στὶς ταραγμένες τῆς στιγμὲς τ' ἀνθρώπινο τὸ πλᾶσμα.

Κομματιασμένες οἱ ψυχές, μὲ τὸ Συναίσθημα σκόρπιο κ' ἄμορφο ἀπὸ τ' ἄπειρα τοῦ ἔξω κόσμου ἐρεθίσματα, πουλιὰ κατατρεγμένα πού μ' ἀγωνία ζητοῦνε μιὰ φωνή, δεσμῶτες τραγικοὶ οἱ πιότεροι, πού διφοῦν μιὰν Ἀλήθεια γιὰ νὰ δέσουν τὸ εἶναι τους μ' αὐτήν, ζοῦνε τὸν παλμὸ μιᾶς ἐποχῆς πού ζητᾶ κάτι τὸ φοβερό: ὑπερανθρώπου.

Ἀνασένουν παρήγορα, ξομολογοῦνται πόθους καὶ πάθη π' ἀναδεύουν τοῦ ψυχικοῦ των κόσμου τὰ βάθη.

Ὁ καθαρὸς οὐρανὸς ρίχνει παρηγόρια στὶς συννεφιασμένες καρδιές καὶ γλυκὰ ἑλληνικὰ τῆς Ἀθήνας τὰ χρώματα διώχνουν τὸ μαῦρο τῆς ἀπαισιοδοξίας κοράκι.

Θὰ κρατηθοῦμε· θὰ πιστεύουμε πάντα πὼς ἀπὸ τὸ σάλο τὸν τρανὸ θὰ ξεπηδήσει κάποια Δημιουργία. Ὑστερα, ἂς μὴ βλέπει κανεὶς τόσο ὑποκειμενικὰ κάνοντας τὸ «ἐγώ» του μέτρο καὶ κριτήριό γιὰ ὅλα. Οἱ καιροί, ναὶ οἱ καιροί, δὲν αφήνουν τὴ Ζωὴ νὰ τὴ μετροῦς με σταγονόμετρο. Ὁ χεῖμαρρος πολλὰ θὰ παρασύρει, ἢ τραμουντάνα πολλοὺς βλαστοὺς θὰ τσακίσει, λουλούδια θὰ μαράνει ὁ καφτὸς ἀέρας· κ' ὅμως... κουράγιο· θὰ βρεθοῦνε λύσεις γιὰ κεῖνα πού φαίνονται ἄλυτα, θὰ ρθεῖ τὸ «καλλίτερο» πού τόσο διπᾶ ἀκαθόριστα τὸ ἀγωνιζόμενο Πνεῦμα.

Λίγα βήματα σκεπτικοί· καλμάρει τὸ μέσα πέλαγος, βγαίνει κανείς ἀπὸ τὴν ἐνδοσκόπηση—σὰν αὐτόματη ἀντίδραση—γιὰ νὰ ρθεῖ μιὰ γλυκεῖα ἰσορροπία.

—Τὶ θαῦμα πὺν εἶναι ὁ κῆπος τὸ πρῶτ... Οἱ κορφῆς τῶν πανύψηλων δέντρων ὀρθώνονται πρὸς τὸ χάος τοῦ οὐράνιου θόλου, σὰ νὰ ζητοῦν φυγὴ καὶ λύτρωση ἀπὸ τὰ δεσμὰ τοῦ κάτω κόσμου μὲ τις νομοτέλειες καὶ τις φοριχτὲς ἀναγκαιότητές του· μὰ οἱ ρίζες εἶναι μπηγμένες βαθειὰ σὲ τούτη τὴ γῆ, τὴ γῆ πὺν μᾶς γεννᾶ, μᾶς θρέφει, γιὰ νὰ μᾶς καταπιεῖ στὸ τέλος μιὰν ἡμέρα. Κι' οἱ βελονοκορφοῦλες μὲ τὰ κλαδάκια τὰ λεπτοκαμωμένα, σιοῦνται στοῦ ἀέρα τὴν παραμικρὴ πνοή, λυγίζουσι στὸ βοριά τὸ βίανουσο φύσημα, τρομάζουσι στὴν κακοκαιριὰ νὰ μὴν τσακίσουσι καὶ ζοῦσι τὴν ἀγωνία κάθε μεταβολῆς τοῦ ἄστατου καιροῦ, ἴδια μὲ τις Καρδιῆς τις ἔξευγενισμένες καὶ τις εὐαίσθητες πὺν δοκιμάζουσι στιγμή μὲ στιγμή, τοὺς κραδασμοὺς τῶν μύριων Συγκινήσεων τῆς Ζωῆς. Βασανιστῆρι ἄγνωστο γιὰ τις ἀσάλευτες χοντροκομμένες ρίζες καὶ τις ἀδιάφορες κι' ἀνυποψίαστες ψυχές. Μὰ καὶ χαρὰ, χαρὰ ἀράνταστη, πρὸ νόμιμο θεϊκό, νὰ γίνεσαι δέχτης καὶ πομπὸς στὰ μνηήματα τὰ πρόσχαρα ἢ τὰ λυπητερά πὺν ἡ αἰνιγματικὴ τοῦ κόσμου τούτου ζωὴ δέχεται καὶ στέλνει.

Σεργιάνι σὲ ἰσμεροῦς διαδρόμους, ἀνάσα εὐχάριστη τοῦ ὄξυγόνου πὺν ἀναβρῦζουσι τὰ φυλλόδεντρα, καὶ σβύνει γλυκὰ κάθε φιλοσοφικὴ διάθεση, μὲ τις φωνές τῶν πιτσιρικῶν, τις ρεβεράντσες τῶν νταντάδων καὶ τὸ θαυμασμὸ τῶν ὄμορφων γυναικῶν πὺν κάπου - κάπου περνοῦν ἀπὸ κοντὰ καὶ γεμίζουσι τὴν ἀναπνοὴ μὲ τὴν εὐωδιὰ κάποιου

δυνατοῦ κα' εὐχάριστου ἀρώματος.

Τὰ κίματα μιᾶς ἀκαθόριστης γοητείας πού τὸ πλησί-
ασμα τῶν δύο κόσμων χαρίζει ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλο, καὶ τὰ
σκιοτήματα τῆς Ὑπαρξῆς—ἀσυναίσθητη λὲς μυστικὴ κοι-
νωνία μὲ τὴν οὐσία τῆς δημιουργικῆς τάσης τῆς Ζωῆς—
γεμίζουν τὶς Καρδιὲς καὶ λιγόστιγμα νοιώθουνε ληρωμέ-
νες ἀπὸ κάθε τι πού τὶς τυραννᾷ καὶ τὶς βασανίζει...

Πόση ὁμορφιά δὲν ὑπάρχει στὸν κόσμο μας πού τὴν
ἀγνή ἀπόλαψή της, φαρμακώνουν ἢ Κακία καὶ τὰ Πάθη
τῶν ἀνθρώπων !

Νόλα Συνοδὸς ἕνας κοντὸς καὶ στρουμπουλός, πολὺξερὸς
μ' ἀκονισμένο πνεῦμα καὶ ντροπαλὸς σὰ φρόνιμο κορίτσι.
Ἀνήσυχος καὶ μουρμούρης γιὰ τὰ στραβὰ τοῦ κόσμου πού
λὲς καὶ τὸν πνίγουν, νοσταλγὸς μιᾶς καθάριας ζωῆς πού
θὰ βρῖσκει κάθε ψυχὴ τὸ κλίμα της χωρὶς νὰ τσαλακώνε-
ται καὶ νὰ τὴν φαρμακῶνει τῆς μόνωσης ἢ νικοτίνης.

Ἀλήθεια μοναξιά· μὰ καὶ στὴν καρδιακώτερη παρέα,
εἶναι γραφτὸ ἢ μορφὴ ποῦχει προνόμιο ἢ ψεγάδι νᾶναι ξε-
χωριστὴ καὶ νὰ νοιώθει διαφορετικὰ με δικό της τρόπο
καὶ ρυθμό, νὰ μένει στῆς μοναξιᾶς τὸ δάσος πλανημένη.

Τὸ πλῆθος μυρμηδίζει καὶ τὸ σεργιάνι τῆς ἀνθρωπο-
θάλασσας τραβᾷ τὴν Προσοχὴ στὶς ἀγνωστες μορφές, τὰ
λογῆς λογῆς ἀνθρώπινα καλούπια πού τὸ καθένα ποιὸς ξέ-
ρει τὶ φωτιὲς κλείνει στὰ σωθικά του, καὶ πόσα ἄμορφα
δράματα ψυχῆς δὲ συντελιῶνται βουβά, δίχως καπνὸς νὰ
βγαίνει, ἀπὸ τὸ σάρκινο κλουβί. —

Τ' ἀντρίκια μάτια, στέλνουν ματιὲς ἀσυναίσθητα στὰ

γυναίκεια πλάσματα πού λιγερά, καμαρωτά περνοδιαβαίνουν· Σ' αὐτὰ τὰ πλάσματα πού γύρω των κλώθουνται οἱ μεγαλύτεροι πότε ἄγνοι καὶ πότε λάγνοι πόθοι τοῦ φύλου τοῦ γεροῦ.

Ἄπὸ τῆ φαντασία τοῦ ἔφηβου πού στοὺς κοχλασμοὺς της πλάθει μορφές ἀγγελικὲς καὶ οὐράνιες μ' αἰσθήματα καὶ σχέσεις μιᾶς πάναγνης ἰδανικῆς ἀτμόσφαιρας, ξένης πέρα γιὰ πέρα μὲ τὴν πραγματικότητα πού δὲν τολμοῦν ἀκόμα τ' ἄπραγα μάτια ν' ἀντικρῦσουν, ὡς τὸ σταράτο καὶ ξεκάθαρο ὑπολογισμὸ τοῦ μεστωμένου ἄντρα πού ποθεῖ, πόσες καὶ πόσες στιγμὲς δὲ γιομίζει πεθυμιὰ γι' αὐτὸ τὸ πλάσμα, τὸ στολίδι τῆς ζωῆς...

Περπατοῦμε σιγά, κ' ὁ συνοδὸς σὰ νὰ φαίνεται ξελογιασμένος· στὸ σκούντημα ἀνάλαφρα στενάζει.

—Τὶ συλλογιέσαι ;

—Ἕνα διάβασμα.

—Σοῦ παραστέκουν μάτια στῆς ἀναζήτησης σου τὰ σοκάκια ;

Συννεφιάζει.

—Ἄ ! μπᾶ.

—Μεγάλο πράγμα καὶ προσοχὴ νὰ μὴ βρεθῆ κανεὶς μετανιωμένος ἴδια μὲ τὸ Φάουστ τὸ σοφὸ. Καὶ χειρότερα νὰ μὴν ξεπέσει πιὸ ἄργα στοῦ Μεφιστοφελῆ τὰ νύχια.

—Ἐ ! λοιπόν ;

— Νᾶτανε μπορετὸ νὰ βρεῖς νωρὶς τὴ Μαργαρίτα καὶ παραστέκοντάς σε νὰ κυνηγᾷς τὴν ἄπιαστη Σοφία.

—Κι' ὅμως, πόσο εἴμαστε μακρὰ ἀπ' ἓνα τέτοιο κόσμο...

Πικραμένος σωπαίνει.

Μιά ψυχή συνεπαρμένη ἀπὸ κόσμους ἰδανικούς πὸν ταναλίζεται σὲ μιὰ πραγματικότητα γιομάτη σιχασιά καὶ κακία. Μιὰ πνοή δονισμένη μὲ παλμὸ ξεχωριστὸ πὸν καταντᾷ στὴ Μοίρα ὅλων τῶν ὄνειροκυνηγῶν: στὴ Μοναξιά. Μηχανικὰ τὰ πόδια περπατοῦν, κ' οἱ ματιῆς χαϊδεύουν τὸ θόλο τ' οὐρανοῦ. Συννεφάκια μικρὰ κ' ἀνοιχτόχρωμα σιγοταξιδεύουν στὸ ἄγνωστο χάος πὸν τυλίγει τὴ μικρὴ κουκίδα τοῦ πλανήτη. Πέρα - βαθειὰ ὁ γαλάζιος οὐρανὸς γέρνει κ' ἀκουμπᾷ στὸ θαλασσινὸ νερό. Ἀρχίζει καὶ θαμπώνει μὲ τὸν ἐρχομὸ τοῦ δειλινοῦ κ' οἱ ρυθμοὶ τῶν στηθῶν μεταπέφτουν σ' ἀπαλὴ μελαγχολία... Ἀκόμη μιὰ μέρα φεύγει ὅπως τόσες ἄλλες, κ' ἀλλοίμονο σ' ὅποιον δὲν ξεχνᾷ πὸς δὲν μπορεῖ δίχως Σκοπὸ στὸν κόσμον νὰ ὑπάρχει.

Κάποια γυναῖκα περνᾷ καὶ παρασέρνει τὴν προσοχὴ ἀπὸ τὰ μακρονὰ καὶ τ' ἀλλόκοσμα.

—Εἶδες κάτι μάτια;...

Μιὰ ἐξαιρετικὴ σιλουέτα, ἓνα πρόσωπο μὲ χτυπητὴ κάποια φυσικὴ εὐγένεια καὶ χάρη, μιὰ γυναίκεια μορφή πὸν κάτι ξύπνησε τὸ ἀντίκρουσμά της, παρέλασε ἀνάλαφρα καὶ τὴν παρακολούθησε τὸ βλέμμα καθὼς ἀπομακρυνόταν σὰ θαλαμηγὸ πὸν φεύγει καὶ χάνεται σιγὰ - σιγὰ στὸν ὄριζοντα.

—Πόσο μοιάζει μὲ τὴν Ἀγγέλα.

—Τώρα θὰ σοῦλεγα τὸ ἴδιο.

—Εἶδες ὁμοιότητα; ἴδια νομίζεις εἶναι ἡ περίφημη Κορφιατοπούλα.

—Ὁ Ἄγγελος... βέβαια ψιθυρίζουν τὰ χεῖλια.

—Τί εἶπες ;

Δὲν ἐσυνέχισαν καὶ δαγκωθήκανε ὅπως ὅταν ξεφύγει
λόγος ποὺ δὲν ἔχουνε σκοπὸ νὰ ποῦνε.

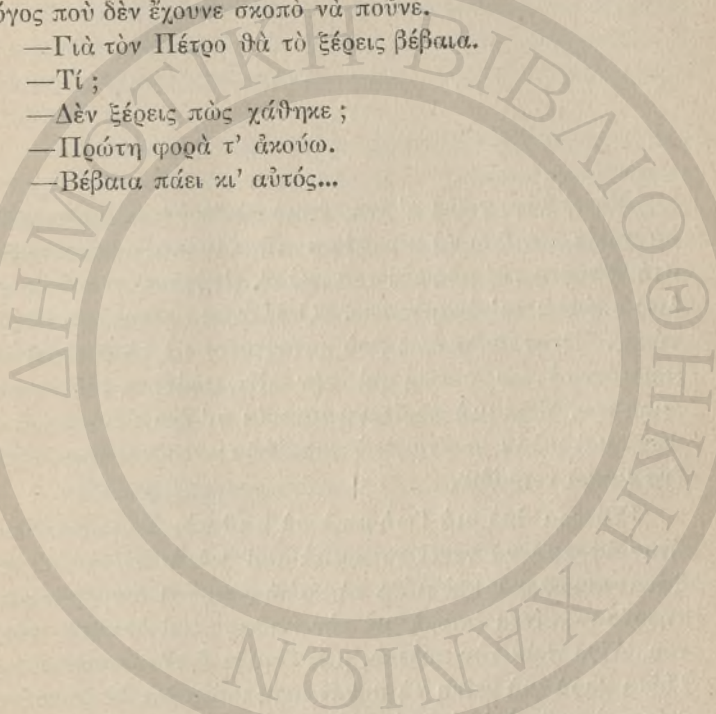
—Γιὰ τὸν Πέτρο θὰ τὸ ξέρεις βέβαια.

—Τί ;

—Δὲν ξέρεις πὼς χάθηκε ;

—Πρώτη φορὰ τ' ἀκούω.

—Βέβαια πάει κι' αὐτός...

Μὲ τὸ λόγο γύρω σ' ἓνα τέτοιο θλιβερὸ νέο, ἦρθε ἡ Μελαγχολία καὶ ἀπὸ τὰ συρτάρια τῆς Μνήμης πὺν ἄνοιξαν στὴ θύμηση τῆς μορφῆς τοῦ φίλου, βγήκανε στὸ Φῶς χίλιες σκέψεις κ' ἀναμνήσεις. Ὁ Πέτρος! ἓνας σπουδαῖος τύπος. Ἐνας ἄνθρωπος πὺν καταχτοῦσε μὲ τὴ δυνατὴ καὶ πρωτότυπὴ του σκέψη καὶ τὴν ἀνωτερότητα τοῦ στοχασμοῦ του. Εἶχε μιὰ περίεργη ἱστορία μ' ἓνα ἔξαιρετικὸ σὲ ψυχὴ καὶ σῶμα κορίτσι, πὺν παράδοξα μερδεύτηκε μ' αὐτὴν ἓνα μικρὸ τετραδίο.

Ἐστερα ἀπὸ μιὰ ζωὴ μαζὶ σὰ μαθητὲς Σχολῆς καὶ πὺν ἦταν ἀφορμὴ νὰ γενεῖ γνωριμιὰ καὶ νὰ δεθεῖ φιλία, δὲν ξανανταμώσαμε καὶ μόνο τὰ καλογραμμένα του γραμίματα τηροῦσαν πάντα ἐπαφὴ μὲ τὴν καθαρὴ καὶ δυνατὴ ψυχὴ του. Λίγο πρὶν τὸν πόλεμο, μᾶς ἔσμιξε ἡ τύχη στρατιῶτες. Πόση χαρὰ γιὰ κείνη τὴ συνάντηση καὶ πόσα δὲ ζωντάνεψαν στὸ νοῦ ἀπ' τὴ ζωὴ στὴν ξακουσμένη γιὰ τὴν ὁμορφιά της νύφη τοῦ Ἰονίου, τὴν Κέρκυρα.

Τὴν Κορφοῦ τὸ ὄμορφο τῆς Ναυσικᾶς νησί.

Ἀπὸ τὸ ὕψος πελώριου βράχου μὲ τὰ πόδια κρεμασμένα πρὸς τὸ βράαθρο, κάθε δειλινὸ ἀγνάντευαν τὰ μάτια τὰ

Ἡπειρώτικα βουνά, κλιμακωτά, γκριζόχρωμα, στήν ἀντίπερα τῆς θάλασσας μεριά.

Ὁ γιάλος βαθυγάλανος, μὲ κυματάκια πού τρέχανε φορῶντας καπελάκι τὸν κάτασπρο ἀφρό, δείχνοντας σὰ μύριοι γλάροι, ἀπλωνότανε κάτω ἀπὸ τὸ βλέμμα καὶ τὰ πόδια.

Νταντέλλες τ' ἀκρογιαλῖα ξεδιπλωμένες δεξιά κι' ἀριστερά κι' οἱ ἀπαλὲς γραμμὲς τῶν τόπων συντεριασμένες ἀρμονικὰ μὲ τ' ἀπειρα χρώματα τῆς γῆς καὶ τ' οὐρανοῦ, φέρνανε γαλήνη γλυκίτατη στήν καρδιά, ξαστεριά στὸ Νοῦ καὶ τ' αὐτιά λὲς παραλογιζότανε κι' ἀκούγανε μεθυστικὲς ἀνάλαφρες μουσικὲς μελωδίεσ νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὸ βάθος τῆς Σιγῆς.

— Μίλα Πέτρο... πὲς τίποτα.

— Δὲν ἀξίζει μιὰ Ζωὴ χωρὶς ἰδανικά.

— Σωστά.

— Μὰ τὰ ἰδανικά θέλουνε Ἀποστόλους κι' ὄχι ἀκαδημαϊκοὺς.

Γιατὶ ὁ ἀκαδημαϊκὸς εἶναι σοφὸς πού τὰ ξέρει ὅλα, δὲν πιστεύει τίποτα. Συμπέρασμα: τ' ἀνέχετε ὅλα χωρὶς νὰ κάνει τίποτα.

— Σύμφωνας.

Ἐνα βράδν βγήκαμε παρέα γιὰ περίπατο καὶ δεῖπνο. Ἦταν εὐθύμος πιότερο ἀπὸ τὶς ἄλλες φορὲς καὶ γελοῦσε μὲ μιὰ ζηλευτὴ εὐκολία χαρούμενα καὶ καλόκαρδα.

Χαθήκαμε σὲ μιὰ κοσμοπλημμύρα ἀπὸ κεῖνες πού σὲ κά...

νουν νὰ νοιώθεις τὸν ἑαυτό σου μιὰ σταγόνα σ' ἓνα ὠκεανὸ καὶ νὰ αἰστάνεσαι πὼς σβύνει ἡ ἀτομικότητά σου ὅταν βρῖσκεσαι μονάχος.

Στήριγμα σωτήριο γιὰ νὰ μὴν κουράζεσαι ψυχικὰ ὅταν ρίχνεσαι σὲ τέτοια πολύκοσμα μέρη, εἶναι μιὰ καλὴ συντροφιά. Ἄργα μπήκαμε σὲ μιὰ ταβέρνα.

Ἦπιαμε λίγο παραπάνω καὶ ἡ φλυαρία ἦταν ἡ πρώτη συνέπεια τῆς ἁμαρτίας μας. Ἐτοιμαζόμεστε νὰ φύγουμε, ὕστερα ἀπὸ τὸ φαγοπότι, ὅταν ἓνα ζευγάρι μπῆκε στὴ σάλα καὶ κάθησε σὲ μιὰ ἀπόμερη γωνίτσα.

Κάποιος γνωστὸς πὸν τὰ ἐρωτικά του παραστρατήματα ἦσαν ξακουστὰ καὶ πὸν οἱ συνάδελφοι τὸν ἔλεγαν μισὸ ἄστεϊα μισὸ σοβαρὰ κόφτη.

Μιὰ γυναῖκα ἐμφανίσθη τὴν ὄψη, τὸν συντρόφεινε ἐτούτη τὴ φορὰ. Ἐνα σκούντημα μὲ τὸν ἀγκῶνα τοῦ Πέτρου κι' ἔκλεισε πονηρούτσικα τὸ μάτι, δείχνοντας τὸν Καξανόβα μὲ τὸ θῦμα του. Ἐκαμε ἓνα μορφασμὸ πὸν ἔδειχνε κάποια ἀηδία καὶ ψιθύρισε περιφρονητικά.

—Μὴν τοὺς ζηλεύεις... κάλικοι ἔρωτες.

Ἀνασηκώθηκε ἀπὸ τὴ θέση του, ἔφερε τὸ κάθισμα του πὸ κοντιότερα, καὶ πιάνοντας τὸ χέρι μίλησε σὲ τόνο θερμοῦ καὶ πιστευτοῦ.

Ἦταν κοκκινισμένος ἀπὸ τῆς ρετσίνας τὴν ἐπίδραση καὶ τὰ μάτια του γυάλιζαν καὶ φαινότανε πῶς ἀλόργα στίς κινήσεις των καὶ πειστικότερα στίς ἐπίμονες ματιές των.

Θᾶχεις—εἶπε—ἀντιληφτεῖ πόσο στραβὸ πνεῦμα κυτταρχεῖ στίς σχέσεις τῶν δυὸ μεγάλων κόσμων πὸν χωρίζονται τὰ πλάσματα πὸν αἰστάνονται καὶ πονοῦν. Χρειάζεται

μιὰ σκέψη σοβαρὴ καὶ κάποιο στήριγμα σὲ βάσεις πὺλ γε-
ρὲς καὶ ἀνθρώπινες τοῦ ἔρωτα τὸ θέμα, γιὰ τὴν ἐπαφὴν
τῶν δύο φύλων φωλιάζει ἴσως ἡ μεγαλύτερη χαρὰ τῆς
Ζωῆς.

Κάποια προσπάθεια νὰ μπεῖ σὲ τάξη ἡ ἀσυναρτησία
τῶν ὁρμῶν καὶ τῶν συναισθημάτων, γιὰ τὴν ἀλλοίωσιν δὲ θὰ
λυτρωθοῦμε ποτὲ ἀπὸ τὴν βρωμιὰ καὶ τοὺς γελοίους δον-
ζουανισμοὺς ποὺ πιέζουν κάθε θηλυκοῦ καὶ σερνικοῦ τὰ
στήθια. Κάποιες ἀρχὲς πρέπει νὰ στηρίζουν τὴν ἐρωτικὴν
ἀγωγὴν, σὰ θὲν οἱ ἄνθρωποι νὰ νοιώθουν ἀγάπην, χωρὶς
νὰ χάνουν τὸν ἀνθρωπισμὸν καὶ τὴν ὑπόληψίν των. Ἡ ἐ-
ποχὴ εἶναι νέα καὶ πρωτότυπη, καὶ κάθε νέα ἐποχὴ, φορτώ-
νει τοὺς μικροὺς μὲ πιότερες ὑποχρεώσεις· γιὰ τὴν ἐκεῖνοι ἔ-
χουν μακρύτερο δρόμον ζωῆς μπροστὰ των.

Νὰ σοῦ κάμω τώρα μιὰ ἐξομολόγησιν ; ξέρεις ἀπὸ ποῦ
μπῆκες στὴν καρδιά ; Ἀπὸ τὴν φεγγαροβραδύαν στὸ Κορ-
φιάτικο ἀκρογιάλι μὲ τὴν πολύωρον καὶ ἐξυπνὴν ἐρωτικὴν φι-
λολογία τῆς παρέας.

Δὲν ἀκούστηκε λέξι, ἀν καὶ συζητοῦσαν ὅλοι σοβαρά.

Εἶναι σιχαμερὸν νὰ μιλοῦν οἱ ἄντρες μὲ τὸν ὄνομα θριαμβευ-
τικὸν γιὰ ἐρωτοδουλεῖς καὶ καταχτήσεις, καὶ μὰ τὴν ἀλή-
θεια τὴν περισσότερη φορὴν, ἀνάθεμα καὶ ἂν τὰ ἔκαμαν
οὔτε στὸν ὕπνον τοὺς τὰ κατορθώματα ποὺ διηγοῦνται.

Λίγους στοχασμοὺς καὶ περιστατικὰ σχετικὰ μὲ τὴν
Ἀγγέλα—θυμᾶσαι αὐτὸ τὸ καλὸ κορίτσι ποὺ στάθηκε ἕ-
νας ἄγγελος πρωτοστάτης—συγκέντρωσα σ' ἕνα μικρὸ
καρνέ.

Θὰ στὸ δώσω ἀφοῦ σ' ἀρέσει ν' ἀνακατῶνεσαι μὲ βι-

βλία και γραφίματα. Μόνο θέλω νά μὴν τὸ διαβάσει κανεὶς ἄλλος, ἐχτός ἂν ποτὲ μάθεις πὼς δὲ ζῶ ἢ πὼς βρίσκομαι στὰ ξένα· τότε κάμε το ὅ,τι θέλεις.

Τὸ ἄλλο βράδυ ἦρθε νὰ δειπνήσει στὴν ἴδια ταβέρνα καὶ κρατοῦσε ἓνα μικρὸ σταχομένο καρνὲ ὅπως τὸ ὑποσχέθηκε. Ξεφυλλίζοντάς το πρόχειρα εἶπε.

— Δὲν εἶναι μυθιστόρημα· εἶναι μιὰ φωτεινὴ γραμμὴ ἀπ' αὐτὲς π' ἀφήνουν στὸν αἰσθηματικὸ οὐρανὸ τῶν φλογερῶν καρδιῶν τ' ἀστέρια.

Ξαναφέρει τὸ μυαλὸ τὸ μικρὸ τετράδιο ποὺ ἐμπιστεύτηκε ὁ Πέτρος καὶ ζωντανεύουν χίλια πράγματα στὸ μνημονικό. Ἡ τελευταία συνάντηση, τὰ στερνά του λόγια, ἡ φεγγαροβραδυὰ στὸ κορφιάτικο ἀκρογιάλι καὶ τὸ διάφορο μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς Πνεῦμα ποὺ ἦταν ἐμποτισμένος πάνω σε ζητήματα πολὺ ἀνθρώπινα καὶ συνειδημένα.

Γιατὶ τὰ θέματα φαίνεται θάναι πάντα τὰ ἴδια στὴ ζωὴ. Μόνο τὸ πρῖσμα ποὺ τὰ βλέπουν οἱ ἄνθρωποι μπορεῖ νὰ μεταβάλλεται γιὰ νὰ δίνει τὴν αἴσθησιν τῆς ἀλλαγῆς καὶ τὴν ξεκούρασιν τοῦ καινούργιου.

Ἐνα μικρὸ καρνὲ ποὺ δὲν ὑπάρχει, μέσα στὸ στρόβιλο τῆς παραζάλης, ὅπως κ' αὐτὸς ποὺ τὸχει γράψει.

Στὴ θύμησή του θολὰ τρεμοσβῖνει μπρὸς στὰ μάτια ἡ μορφή, ἡ μορφή μιᾶς ψυχῆς ποὺ ἔσβυσε κ' ἐχάθη δίχως οἱ ἀκαθόριστές της ἔγνοιες νὰ πάρουν τύπο ξάστερο καὶ νὰ γεννοῦν καθάρια προσφορὰ στὰ πνεύματα ποὺ τυραγιοῦνται καὶ συγκλονίζονται στῆς ἀναζήτησιν τοὺς δρόμους.

Τὶ τᾶχα νᾶθελε νὰ πεῖ ; κ' ἂν ἦταν μιὰ Ἀλήθεια ; τὶ χαμὸς καὶ ποιὸς νὰ τὴν ξαναύρει;

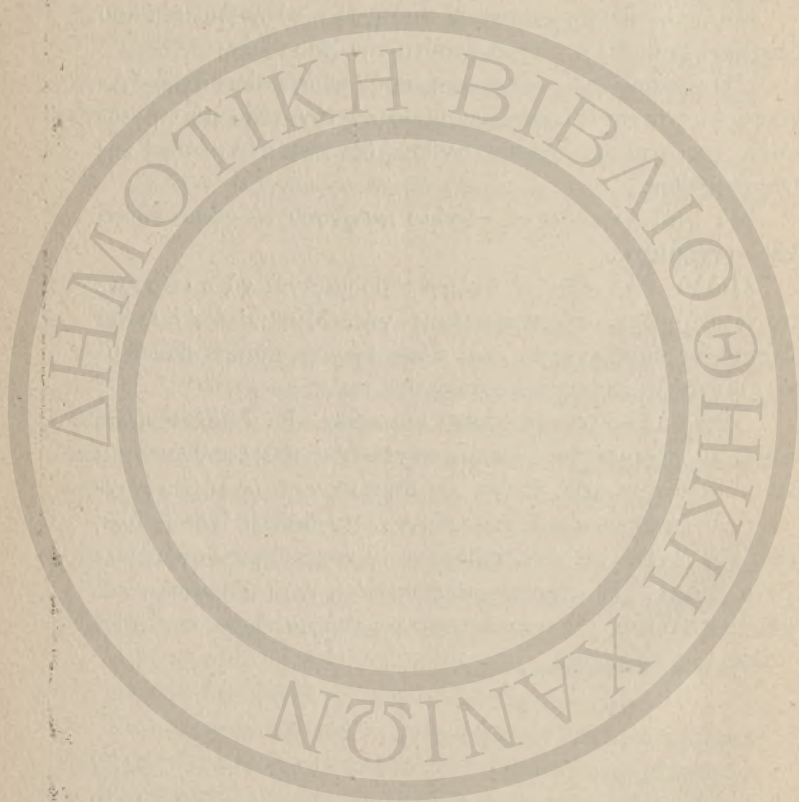
Μὰ στὴ θλίψη φτάνουν παρήγορα τὰ λόγια κάποιου στοχαστῆ πὸν ἔλεγε συχνὰ ἐτούτῃ τὴν παραβολή:

«Ἡ μυγδαλιὰ ἢ ἀνθισμένη, πὸν πρωτοπόρα στῆς Ἀνοιξῆς τὸ πανηγύρι γιομίζει ὁμορφιά τὸν τόπο μὲ τὴ χιονάτη τῆς στολή, πόσους ἀνθούς δὲν ἔχει στὰ κλαδιά τῆς φορτωμένους.

Μὰ γιὰ λογιᾶστε τὶ δρόμο παίρνουν τὰ μύρια τούτα τῆς γεννήματα...

Πολλὰ θὰ ρίξει ὁ σκληρὸς βοριάς γιὰ νὰ σαπίσουνε πάνω στὸ χῶμα τῆς νοτισμένης γῆς. Μὰ κ' ἀπ' ὅσα θὰ δέσουν σὲ καρπὸ, πόσα καὶ πόσα θὰ φαγωθοῦν στιφόξυνα ἄμύγδαλα πρὶν νὰ μεστώσουνε καλά.

Δίγα θὰ ξετελέψουνε πέρα γιὰ πέρα. Κι' ἐτοῦτα χίλιες τύχες τὰ περιμένουν, ὅσπου πέντε-δέκα θὰ ξεφύγουν καὶ θὰ μεταδώσουν τῆς Ζωῆς τὴ δημιουργικὴ ὁρμή, κάνοντας νὰ φυτρώσει μιὰ καινούργια μυγδαλιά. Ὅμως ὅλα, ἀπὸ τὸν ἀνθὸ ὡς τὸ σπóρο πὸν γίνεται δημιουργός, καθένα ἔκαμε τὴν προσφορά του, κ' ἡ Ζωὴ ἀδάμαστη καὶ χαροκαταλύτρα, ξαναφούντωσε μὲ τοὺς σπόρους πὸν σωθῆκαν ὡς τὸ τέλος.

Γ΄.

ΤΟ ΔΑΚΡΥ ΤΟΥ ΓΕΡΟΥ

Ἐνας ἄνθρωπος πενητάρης, ξεραγκιανὸς πετσί και κόκκαλο· παρουσιαστικὸ ἐργατικοῦ, δουλευτὴ ποῦ ζεῖ με τὰ δυὸ του χέρια και τὸ ψωμί ποῦ τρώει τὸ πλερώνει με ἰδρωτα και ὀλοήμερο μόχτο.

Γιὰ τέτοιους ἄνθρώπους, κι' εἶναι οἱ περισσότεροι στὸν κόσμο, ἡ Ζωὴ δὲν εἶναι διασκέδαση ἢ πασατέμπο· εἶναι σκληρή, βαρὺ γομάρι και γιὰ νὰ κρατηθοῦνε θέλουνε πίστες και θεοὺς νὰ τοὺς λατρεύουνε στ' ἀλήθεια.

Κάθεται κοντὰ στὸ τραπέζι και μιλεῖ στὴ γυναῖκα· μιλεῖ και γκρινιάζει σὰ νὰ τὸν ἀδίκησε κανένας.

—Σκληρὰ παιδιὰ· ἄπονα πλάσματα· με κάνουν νὰ βαρυγνωμῶ κάθε στιγμή και ὥρα· τὰ θρέφεις, τὰ ντύνεις, τάχεις και ζοῦν σὰν ἄνθρωποι και δὲ σὲ λογαριάζουν ὅπως πρέπει. Δὲν ἐδουλέψανε, δὲ κουραστήκανε νὰ δοῦνε με τι αἷμα βγαίνει τὸ ψωμί.

Δὲ κοιμοῦμαι, δρώνω, ματώνω, γίνομαι κακὸς με τὸν κόσμο γιὰ νὰ τάχω νὰ στέκουνε ψηλὰ δίχως νὰ νοιώθουνε τὴν ἀγωνία τῆς ζωῆς. Δὲ θέλω νὰ μοῦ βγάλουνε λεφτά· μόνο νὰ δῶ τὰ μάτια τους νὰ με κυτᾶζουν με σεβασμὸ και καλωσύνη. Τάχεις σὰν εἰκονίσματα εἰς τὴν ψυχὴ σου μέσα κι' ἐκεῖνα δὲ σοῦ δείχνουνε λίγη ἀγάπη, σὰν αὐτὴ ποῦ νοιώθει ὁ βασανισμένος ὁ γονιός...

ἄχρονα παιδιά...

Φέρνει μὲ τὸ δεξιὸ τὸ τσιγάρο στὸ στόμα κάθε τόσο καὶ τὸ ἀριστερό του χέρι, τῷχει στὸ πηγούνι γιὰ νὰ χαδεύει νευρικά μὲ τὰ δάχτυλα τὶς σκληρὲς μαῦρες τρίχες τῶν ἀξύριστων γενειῶν. Τὰ χέρια μαυριδερά καὶ ροζιάρικα ἀπὸ τὸ μόχτο τὸν καθημερινό· τὰ μάτια πότε παίζουν ἀλλοργα καὶ παίρνει τὸ βλέμμα μιὰ σκληράδα καὶ θέληση ζωῆς, κι' ἄλλοτες μαλακώνουνε κι' ἀφήνουν νὰ ζωγραφιστεῖ σ' ὄλο τὸ σκληρόδερμο πρόσωπο μιὰ κούραση κι' ἕνας τόνος παραπονετικός, πὺν μπορεῖ νὰ ραγίσει καὶ μιὰ πέτρινη καρδιά.

Ἡ γυναῖκα ἐτοιμάζει τὸ φαί.

—Ὅλο γκρινιαῖζεις καϋμένε καὶ γι' αὐτὸ δὲ θὰ δοῦμε προκοπή...

—Μὰ εἶναι νὰ μὴ χολοσκᾶς σὰ βλέπεις τὰ παιδιά σου, τὰ σπλάχνα σου νὰ μὴ σκιαζονται γιὰ σένα ;

ἽΩρες καὶ φορὲς—πίστεψέ με γυναῖκα—μὲ παίρνει τὸ παράπονο· τᾶχα μὴ δὲ μὲ καταδέχονται πὺν δὲν ξέρω γράμματα καὶ φορῶ ροῦχα λερωμένα τῆς δουλειᾶς ;

Σάμπως δὲ μᾶς ἀγαποῦν...

—Ἀλλοίμονο τί βάζει τὸ μυαλό σου χριστιανέ μου, κι' εἶναι μεγάλο κρῖμα· Καλὲ τὰ παιδιά μας δὲ μᾶς ἀγαποῦν; Ποτὲ δὲν πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ μου τέτοια σκέψη ὅ,τι κι' ἂν κάνουν, ὅπως κι' ἂν φέρνονται· γιὰτὶ τὴν Ἀγάπη τους τὴν αἰστάνομαι χωρὶς νὰ δίνω σημασία στὰ καμώματα καὶ στὰ σκέρτσα. Ἔλα τώρα, ἔλα σίμωσε στὸ τραπέζι κι' ἀφῆσε τὴ μουρμούρα...

Ἄχτινες ἀνοιξιάτικου ἡλίου γιομίζουνε φῶς τὸν ἔξω κάμπο καὶ τ' ἄσπρα σπίτια τῶν κοντινῶν περίχωρων ἀσπρισμένα λαμποκοποῦνε καὶ φαίνονται στὸ βάθος, ἀπὸ τ' ἀνοιγμένο παράθυρο.

Χελιδόνια ἀυλακόνουν τὸν πεντακάθαρο οὐρανὸ καὶ παπαροῦνες κόκκινες ἔχουνε ξεφουντώσει στὸ διπλάνο χωράφι. Τὸ τραπέζι ἔτοιμο κι' οἱ καρέκλες στὴ θέση τους ὑπομονητικῶς καὶ φιλόξενα περιμένουν. Βήχει ὁ γέρος καὶ τραντάζουνε τὰ φαρμακωμένα ἀπὸ τὴ νικοτίνη στήθια.

—Κόψε το εὐλογημένε καὶ λιγάκι τὸ τσιγάρο... Θὰ σὲ χτικιάσει θὰ σοῦ κᾶψει τὰ πνεμόνια.

—Δὲ τὸ φοβοῦμαι - γὼ τὸ τσιγάρο κι' οὔτε λογιάζω τὸ κακό του, μόνο τὰ βάσανα τὶς στεναχώριες' αὐτὲς εἶναι ποὺ κόβουνε τὶς μέρες καὶ φέρνουνε τὸν ἄνθρωπο σιμότερα σιὸν τάφο.

Καὶ πάλι ὁ λόγος γυρίζει στ' ἄπονα παιδιά.

—Τὰ βλέπεις τώρα; γιατί δὲν ἔρχονται νὰ κάτσουν στὸ τραπέζι; δὲν ξέρουνε πὼς εἶναι ὄρα γιὰ φαῖ; Μὰ δὲν καταλαβαίνουνε πὼς θέλω καὶ τὴ συντροφιά τους; νὰ τὰ δῶ, νὰ τὰ χαρῶ λιγάκι;

Κι' ἡ Μάνα δέχεται τῆς ἀγανάχτησης καὶ τῶν πικρῶν παράπων τὸ κῆμα, ὅπως ὁ βράχος στὴν ἀκρογιαλιά.

—Σώπα πιά νὰ φᾶμε δίχως γκρίνιες' τώρα θάρθουν...

Σὰν ἐμπῆκαν, γίνηκε κάλεσμα στὸ ἀντρόγυνο. Ἡ Μάνα ὄλο γλύκα καὶ γέλοιο κι' ὁ γονιὸς σοβαρὸς μὲ δίχως λόγια, μὰ κι' οἱ δυὸ μαζὶ λοξοκυττάζουνε στιγμὲς - στιγμὲς τὰ καθάρια ροῦχα καὶ τὸ περήφανο παρουσιαστικὸ τῶν μαθητῶν, γιὰ ν' ἀπλωθεῖ στὰ πρόσωπά των τὸ ἀνάλα-

φρο πέπλο μιᾶς γλυκειᾶς κι' ἀπέραντης ἱκανοποίησης τῆς στιγμῆς.

Ἡ μικρὴ λέει ὄρθια τὴ λιγόλογη προσευχὴ κι' ὁ γέρος παρατηρεῖ ἂν γίνει κι' ὁ σταυρὸς κανονικά ὕστερα καθίζει εὐχαριστημένος.

Βουτηγμένος στὴ συλλογὴ καὶ σκέτος πέρα γιὰ πέρα στὸ φέροσμό του, τρώει γρήγορα καὶ νευρικά χωρὶς νὰ κρύβεται ἀπὸ τὸ κουρασμένο του μοῦτρο καμμιὰ φορὰ, ἓνα πείραγμα γιὰ τὴν ἀκαταδεξιὰ καὶ τὸν τουπέ τῆς ἀνωτερότητας ποὺ ἔχουν τὰ γραμματισμένα του παιδιὰ, σὰ δὲν κρύβουνε κι' ἐκεῖνα τὴ νευρικὴ των ταραχὴ γιὰ τὴν περίσσια ἀφέλεια κι' ἀπλοϊκότητα τῶν τρόπων τοῦ γέρου τοῦ γονιοῦ· τοῦ γονιοῦ μὲ τὰ χέρια τὰ μαυριδερά καὶ τ' ἀξύριστα τὰ γένεια.

—'Ἐσὺ τὰ φταίεις ὅλα κυρά, ποὺ τὰ μαυρες μὴ στάξει καὶ μὴ βρέξει.

Στριφογυρῖζει ἀνήσυχα τὸ μάτι στὸ μικρὸ νοικοκυριό, παίζουν τὰ δάχτυλα νευρικά κι' ὕστερα πάλι τὸ τσιγάρο· τὸ τσιγάρο ποὺ ρουφιέται μ' ἀπληστία μετὰ τὸ φαγητό.

Στῆς Μάνας τὴ μορφή μιὰ ζωγραφιὰ λύπης κι' ἓνας τόνος μελαγχολικὸς ποὺ τὸν γεννᾷ τῆς καρδιᾶς ὁ σπαραγμὸς, γιὰ τὶς γκρίνιες τῶν παιδιῶν μὲ τὸ γονιό.

—Μὴν εἶσαι νευρικὸς εὐλογημένε καὶ κόβεις τὴ ζωὴ σου... δὲν εἶναι τώρα - δὲ νὰ κάνεις ἔτσι γιὰ ἓνα λόγο ποὺ δὲ σ' ἄρесе· ἔστω γιὰ ἓνα λόγο μικρό.

—Γιὰ ἓνα λόγο...

Τὸ λέει ἀργὰ κουνώντας τὸ κεφάλι.

—“Ένας λόγος πού ματώνει· πού δείχνει κακό προμή-
νυμα και φουσκωμένα μυαλά...”

Τι κάμανε στη ζωή των τ'αφιλότιμα και δέν τὰ χωρεῖ
ὁ τόπος; ἔδουλέψανε; ἔπαλαίψανε; πονέσανε νὰ κάμουν
βιὸς και σπίτι; και εἶναι μὲ τὸ ἴδιο κεφάλι ὄλα τῆς γει-
τονιαῖς τὰ φυντανάκια. Καμώνονται, παπαγαλίζουν δέκα
γράμματα και θαρροῦνε πὼς αὐτὰ τὰ ξέρουν ὄλα· δίχως
νὰ ξεμυτίσουνε ἀπὸ τοὺς τέσσερις τοίχους τοῦ σπιτιοῦ,
ἔχουνε κουράγιο νὰ κουμαντάρουνε τὴ μισὴ τὴν οἰκουμέ-
νη... Και σοῦ λένε κάτι λόγια... και δὲ σέβονται κανὲ να...
“Ἦθελα νά'ξερα τι τὰ φωτίζουν, τι διαολικὰ πράγματα
τῶν βάνουν στοὺς κεφάλι...”

Οἱ τολῦπες τοῦ καπνοῦ ἔχουνε ζώσει τὸ γέρο πού μι-
λεῖ πάντα μὲ θέρη και σὲ τόνο νευρικό· κι ἡ γυναῖκα
σὰ φοβισμένο λάφι, μὲ τὰ χέρια σταυρωτὰ στοὺς στῆθος
παίρνει τὴ μπόρα δίχως νὰ τολμᾷ ν' ἀντιμιλήσει.

—“Ένα καφρέ· θὰ τὸν πιεῖς και σὴ πάσε πιά· θὰ
στρώσουν...”

Μὰ κεῖνος εἶναι χεῖμαρρος χωρὶς σταματημό...

—“Έχεις και τοῦ γείτονα τοῦ μεγαλέμπορα τὸ γυιό,
πού μουρμουρίζει και κεῖνος. Δὲν ἔκοῦνησε ὁ χαραιοφᾶς
τὸ δαχτυλάκι του και βρῆκε πλούτη στίβα· ἔμεγάλωσε
δίχως ἔγνοιες, τέλειωσε τὸ σκολειό του μὲ κάθε εὐκολία,
ἔκαμε και τὸν περίπατό του στὴν Εὐρώπη και γύρισε πο-
λυδιαβασμένος και πολύξερρος νὰ μᾶς πεῖ κάτι πράγματα,
πού δὲ χωροῦνε στοὺς δικό μας τὸ μυαλό... τὸ μασκαρά...”

Μὰ ὅπως φαίνεται θὰ τριγύριζε στὰ καφρέ - σαντὰν

καὶ τὰ γυναικοπάζαρα νὰ γλεντοκοπᾷ τὸν περισσότερο καιρό. Γιατὶ δὲν εἶδες; ἔφερε μαζί του καὶ μιὰ σουρλουλοῦ μπογιαντισμένη, ποὺ δὲν καταδέχεται τὸ γέρο πεθερό της καὶ τοῦ φέρνεται σὰ νᾶναι κανένας ὑπηρέτης· κ' ἐμᾶς τοὺς ἄλλους, τὸ λαουτζικο, μᾶς βλέπει σὰ περίεργα ζωντανά.

— Ἐ! ἴδια θὰ γίνουν καὶ τὰ μοσκαναθρεμμένα σου, ἃ δὲν ἀλλάξουνε πορεία.

— Δάγκωσε τὴ γλῶσσα σου καὶ πάψε πιά νὰ βάνεις στὸ μυαλό σου ὅλο τὸ κακό...

Γέρνει πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ κεφάλι, κ' ἀκουμπισμένος ὁ ἀγκῶνας στὸ τραπέζι, δέχεται ἡ παλάμη ἀνοιχτὴ τὸ χλωμὸ ἀπὸ τὴ σύγχυση πρόσωπό της. Τὰ μάτια τῆς Μάνας ἔχουνε ἓνα ὕψος ἀξιοσέβαστης ὀσιότητος καὶ στὰ πικραμένα της χεῖλη ἔχει ζωγραφιστεῖ κάποιου ἀόριστου ἀγνοῦ ὄνειρου ὁ πόθος. Μιλεῖ σιγὰ σὰ νὰ μονολογεῖ...

— Γιατὶ δὲ βλέπεις καὶ τοῦ δικαστῆ ποὺ κάθεται πρὸ κάτω τῆ γυναῖκα; Θεέ μου πὼς μ' ἀρέσει! Σεμνὴ καὶ σοβαρὴ ὅπως ἡ Παναγιὰ γλυκειά... Νοικοκυρὰ καὶ καταδεχτικὴ σὰν καλαναθρεμμένη. Σ' αὐτὴν τὰ γράμματα καὶ οἱ σπουδὲς δὲν πήγανε χαμένα. Στὸ παράθυρό της σὰ στέκει, πάντα καθαρὴ καὶ σεμνὰ στολισμένη, μιλεῖ στοὺς γνωστοὺς ὅλο μὲ τὸ γέλιο καὶ τὴν εὐγένεια στὸ πρόσωπο ζωγραφισμένη... Καταδεχτικὴ στοὺς φτωχοὺς, περήφανη στοὺς πλούσιους, ἐλεύθερη καὶ καθαρὴ στοὺς τρόπους... Τέτοιες ψυχές, νὰ σοῦ πῶ καὶ γώ, ἀξίζουνε κάθε τιμὴ καὶ σέβας...

Σὰν παράτησε τὸ κεφάλι καὶ σήκωσε τὰ μάτια πρὸς

τὸν ἄντρα ἀντικρῦ, δὲν τὸν βρῆμε καθισμένο· ἐβημάτιζε νευρικά καὶ οἱ πατιῆς χτυποῦσαν ρυθμικὰ στὴν πλάκα τοῦ τοιμέντου. Σταμάτησε στὴν πόρτα γιὰ λίγο σιωπηλὸς, ἀτενίζοντας τὸ δεντρόφυτο μικρὸ περιβόλι, τ' ἀγκαλιασμένο μ' ἓνα πέτρινο ψηλὸ ἀσπρισμένο τοῖχο· ἀπὸ κεῖ καὶ μπρὸς ἀπλωνόταν ὁ κατάφυτος κάμπος πρὸς πάνω τοῦ χοροπήδαγε τὸ ἄφθονο τοῦ ἡλίου φῶς καὶ πλημμύριζε τὴν πλάση μὲ τοῦ πόθοι τῆς ζωῆς τὸ γλυκὸ τραγοῦδι...

Τῆ φουρτούνα διαδέχεται γιὰ μιὰ στιγμή ἡ κάλμα κι' ἡ πεπλοφόρα σιωπὴ γιομίζει τὸ σπίτι, δίνοντας στὴν ἀτμόσφαιρα ἓνα τόνο ὑποβλητικὸ καὶ γαλήνιο.

— Πάρε-τα μὲ τὸ καλὸ γυναιῖκα.

Μιλεῖ πιὸ ἤρεμα καὶ ξανακάθεται στὴν πρωτινὴ του θέση.

— Ὅρμηνεφέ-τα νὰ προσέχουνε στὰ λόγια, νὰ σέβονται τίς γνώμες καὶ τὴν πίστη, γιὰτὶ σπουδασμένος μπορεῖ νὰ μὴν εἶμαι, ὅμως ἔχω παλαίψει στὴ ζωὴ καὶ κέρδιζα μονάχος τὸ ψωμὶ ἀπὸ μικρὸ παιδί... Μὰ τοῦτοι δῶ οἱ πολυδιαβασμένοι, μπορεῖ νὰ ξέρουνε τοῦ κόσμου τὰ πράγματα, μὰ νὰ βγάλουν μιὰ δεκάρα δὲν εἶναι ἄξιοι· κι' ἀργοῦνε κίολας νὰ νοιώσουνε πὼς χρειάζονται καὶ τὰ λεφτά...

Ἔχει μαλακώσει ὁ τόνος τῆς φωνῆς του· τὸ πρόσωπο ἔχει ἀλλάξει τόνο καὶ στὰ μάτια τρομοσβύνει ἡ πατρικὴ στοργή. Ἀδύνατα τὰ χεῖλια ψιθυρίζουν.

— Ἐκατὸ-φορὲς καλλίτερα τὰ χαιρόμουνα μικρά.

Δὲ γνωρίζανε πολλὰ πράγματα, τῶκανα ὅπως ἤθελα, τᾶνοιωθα περισσότερο κοντά μου. Ὅσο μεγαλώνουνε, μὲ τὸ

σκολειό και τὸ διάβασμα, ξεκόβουνε κακόμοιρη γυναῖκα ἀπὸ μᾶς. Ἀλλάζει ἡ καρδιά, μπαίνουνε στὸ μυαλό μεγάλα πράγματα, βλέπουνε τὸν κόσμο μ' ἄλλοιώτικα μάτια... Κι' ὅμως νὰ ξέρανε τὸ δρόμο ποὺ πέρασα ναρθῶ σὲ θέση νὰ κάμω σπίτι καὶ παιδιά, νὰ δώσω στὸν κόσμο δυὸ ἀνθρώπους, θὰ μ' ἐχτιμοῦσαν πιὸ πολὺ καὶ θὰ σεβότανε τοῦτα τὰ χέρια κι' ἄς εἶναι λερωμένα καὶ ροζιάρικα ἀπὸ τὰ βάρσανα καὶ τὴ δουλειά...

Τὰ λόγια του δὲν εἶναι τώρα γκρίνια. Ἡ γυναῖκα ποὺ προσεχτικὰ ἀκούει δὲ φαίνεται καθόλου ταραγμένη καὶ ὁ ἀέρας τοῦ σπιτιοῦ ἔχει ἀλλάξει καὶ κείνος· οἱ γωνιῆς τῶν ταβανῶν γινήκανε περίεργα μάτια προσεχτικὰ στὸ στόμα του προσηλωμένα, ὅπως κι' ὅλα τ' ἄψυχα τὰ πράγματα ζωντανέψανε γιὰ νὰ κάνουν ἓνα ἀθόρυβο εὐγενικὸ ἀκροατήριον.

Κι' ὁ γέρος ὁ γονιός, μιλεῖ γιὰ περασμένα μαλακὰ, τελετουργικὰ, λὲς καὶ θέλει νὰ βροεῖ δύναμη σ' ὅτι ἀποτελεῖ τὸ παρελθόν του, τὴν ἱστορία τῆς ζήσης του. Τὴν Ἱστορία ποῦναι τὸ πιὸ σίγουρο βάθρο κάθε Ἀνάτασης εἴτε ἑνὸς ἀνθρώπου μοναχοῦ ἢ καὶ ὀλόκληρης Πατρίδας.

«Μικρὸ παιδί στὰ χρόνια τῆς Τουρκιᾶς ποὺ ἡ Ρωμοσύνη ζοῦσε ὅλο μὲ τὸν τρόμο καὶ τὴ λαχτάρα.

Τὸ μικρὸ μας χωριὸ εἶχε λίγα σπιτάκια ἀραδιασμένα στὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας ποὺ τᾶγλυφε τὸ κῦμα σὰν ἔκανε φουρτοῦνα. Πρὸς τὸ βορῶν ὁ κόλπος στενόμακρος καὶ τριγωνικὸς σὰν ἀνοιχτὴ φαλλίδα. Ἀπὸ τὴ νοτιᾶ, ἀνοιγότανε ὁ κάμπος μὲ τὰ χωράφια καὶ τὰ δέντρα. Λιγστοὶ οἱ χωριανοὶ κι' ὅλοι νοικοκύρηδες ἄλλος λίγο κι' ἄλλος πολὺ· πέντε-δέκα ποὺ δὲν εἶχανε ντίπ-καταντίπ περιουσία, ζοῦσανε δουλεύοντας πότε στὸν ἓνα πότε στὸν ἄλλο κι' ἔτσι

βουλευότανε κι' ἐκεῖνοι, δίχως νάχουν παράπονο γιά τή μιζέρια τῆς δικῆς τῶνε φαμίλιας.

Τούρκους δὲν εἶχαμε· στρατῶνες ἦταν καὶ ἀγίδες στὸ μεγάλο τὸ χωριὸ τὸ σφηνωμένο στὴν ἀπέναντι μεριά τοῦ κόλπου.

Ποὺ καὶ ποὺ νά φανοῦνε καβαλλάρηδες κι' οἱ φορατζῆδες ποὺ μᾶς πέρνανε χίλια-δυὸ χαράτσια, σὰν ὑποταχτικοὶ καὶ σκλαβωμένοι ποὺ εἴμαστε. Ζούσαμε ἤσυχα καὶ καλὰ ὥσπου μιὰ μέρα ἦρθε καὶ θρονιαστικὴ στὸ χτήμα τοῦ γέρο-Θανάση ἓνας τουρκαλᾶς, Χασάνης τ' ὄνομά του. Χασάν-ἀγᾶ τὸν ἤξερε ὄλο τὸ χωριὸ κι' ὁ γύρω τόπος.

Κακὸς ἄθροπος, ἄρπαγας καὶ πιλάτευε τὸν κόσμον· τύραννος σωστός. Τὸ χτήμα τοῦ γέρο-Θανάση τὸ πήρε πιὸ πολὺ μὲ τὸ ἔτσι-θέλω καὶ ἄνομα ὅπως φαίνεται.

Χρωστοῦσε —λέει— τοῦκαμε δίκη, οἱ καντῆδες δικοὶ του κι' ὅλα τὰ ὀφίτσια τάχανε Τούρκοι καὶ μαυρόψυχοι ρωμηοὶ ποῦχανε τουρκέψει, χωρὶς νὰ τὰ πολυλογῶ πνίζανε τοῦ κακομοίρη τοῦ Θανασάκη τὸ δίκη. Ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ πάτησε στὸν τόπο μας, ἐβρῆκε ὄλο τὸν κόσμον μεγάλη συμφορά. Μὲ τὴν πλάτη τοῦ τούρκικου στρατοῦ ἔλυνε κι' ἔδενε σὰν ἀφέντης· κακὸ ποὺ βρῆκε τοὺς Ρωμηούς· οὔτε τὸ βίος του ὥριζε κανένας, οὔτε τὴν ἀνθρωπιά του. Εἶχε καὶ μιὰ σουσουράδα, τὴ Βασιλική—μιᾶς χήρας τὴν κόρη—τάχατες νὰ ἐπιβλέπει τίς γυναῖκες ποὺ μαζεύανε τίς ἐληθὲς καὶ τοὺς ἄλλους δουλευτάδες· μὰ κεῖνος στραβοκούταζε—κακὲς γλῶσσες τὸ λέγαν—τὰ φουσκωτά της στήθια καὶ τίς γάμπες της τίς τορνευτές. Μὰ τὸ χειρότερον ἔκανε τὸ βρωμοθήλυκο σπιουνιὲς καὶ χαντάκωσε κόσμον καὶ κοσμάκη.

Ἔτο' εἶναι' ἀφοῦ στοὺς δώδεκα μαθητὲς πὺν διάλεξεν ὁ Χριστὸς ἐβγῆκε κι' ἕνας Ἰούδας, ἕνα ὀλόκληρο χωριὸ δὲ μποροῦσε νὰ μείνει πέρα γιὰ πέρα παστοικό. Καμπίσιοι ἄνθρωποι οἱ χωριανοί, δὲν εἶχανε δοῦναι-λαβεῖν μὲ τάρματα ὅπως οἱ παραπάνω οἱ ριζῖτες καὶ οἱ βουνῖσιοι Σφακιανοὶ καὶ Λακιῶτες.

Σὰν ὅμως εἶδανε κι' ἀπόειδαν πὺς τὸ παρατραβᾶει ὁ Χασάνης τὸ σκοινί, σκεφτήκανε πὺς δὲν κάνει νὰ μένουμε μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα.

Ἐνὰ βράδου—ἄξέχαστα ἔβρεχε κι' ἀστραποβρόντα—μαζεύτηκαν στὸ σπῖτι ὁ Βασίλης ὁ γυιὸς τοῦ Παπᾶ, ὁ Περικλῆς ὁ γείτονας, ἕνας ἄντρας θεριό, σοβαρὸς καὶ ψυχωμένος, κι' ἄλλοι πολλοί· μὰ οἱ δυὸ πρῶτοι μὲ τὸ συχωρεμένο τὸν πατέρα ἐκάνανε τὰ σχέδια· εἶτανε νὰ ποῦμε ἢ ψυχή.

—Ἐσὺ Βασιλάκη, λέει ὁ Περικλῆς, θὰ πέσεις δίπλα τῆς Βασιλικῆς· αὐτῆς τῆς βρωμογυναίκας πὺν παίρνει ψυχὲς στὸ λαιμό της. Θὰ τῆς κάνεις τὰ γλυκὰ μάτια τᾶχα κι' ἔχεις ἔρωτα μαζί της· ἔτσι θὰ τὴν ξεκολλήσεις ἀπὸ τὸν Ἄγα καὶ δὲν θᾶχει τὸ νοῦ της νὰ παρακολουθεῖ τὸ χωριὸ καὶ νὰ σπιουννεύει.

Πρόσεξε μόνο μὴ σοῦ φύγει λόγος· γιὰ τᾶλλα, βάλε τὴν ντροπὴ στὴ μπάντα· ὁ σκοπὸς καὶ τὸ δίκηο μας εἶναι μεγάλη καὶ συχωριέται τέτοια πονηριά.

Στὶς μεγάλες στιγμὲς ὁ ἄνθρωπος τὰ κάνει ὅλα.

—Ἐμεῖς οἱ δυὸ—πῆρε τὸ λόγο ὁ πατέρας—θὰ καμωθοῦμε πὺς ἔχουμε στομαχικὰ κι' εἴμαστε σ' ἄσκημα χάλια. Σὰ διαδοθεῖ καλὰ καὶ τὸ μάθουνε ὅλοι στὸ χωριὸ καὶ στὸ χτήμα τοῦ Χασάνη, θὰ πάρουμε τὸ δρόμο γιὰ τὶς Μένιες

πούναι στο Ροδοπιανό κάβο. Ἐκεῖ οἱ καλογέροι τῆς Μονῆς ἔχουνε ὕλικό κ' ἀρματώνουν τὸ Νομό.

—Οἱ ἄλλοι, ξεπετάχτηκε ἕνας πού ξεχνῶ τ' ὄνομά του, θὰ λέμε πὼς πᾶτε γιὰ γαιτροσόφια στὴ Μονή, στὸν πάτερ-Δωρόθεο πού εἶναι ξακουσμένος πραχτικός...

—Μιλὰ στὶς γυναῖκες γιὰτὶ δὲ χωνεύουν μυστικό, εἶπε ἄλλος. Καμμιά νὰ μὴ μάθει τὴν ἀλήθεια.

Μὰ ἡ συχωρεμένη ἡ Μάννα μου σὰν εἶδε πολλοὺς νὰ μαζεύονται στὸ σπίτι, νὰ κρυφομιλοῦν καὶ νὰ τὴν ξεμοναχιάσουν στὴν κουζίνα νὰ ἐτοιμάσει τάχα τίποτα κρασί, ἔβαλε αὐτὴ πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ τ' ἄκουσε ὅλα μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σὶ.

Τὸ κράτησε ὅμως μυστικό, γιὰτὶ κατάλαβε πὼς εἶτανε τὸ πράγμα σοβαρὸ καὶ μόνο ὕστερα ἀπὸ χρόνους, σὰν ὀρφανέψαμε καὶ ξενητευτήκαμε πρόσφυγες στὴν παλιὰ-Ἑλλάδα, μᾶς διηγότανε τὰ βράδνα τὴν ἱστορία τοῦ χωριοῦ, ποῦ θαμπὰ θυμόμουνα σὰν πιτσιρικὸς ποῦμουνα ἐτότες.

Λίγο νερὸ νὰ μὴ στεγνώσει τὸ στόμα καὶ τσιγάρο πάνω στὸ τσιγάρο... Ἡ Μάνα προσηλώθηκε καὶ περιμένει... Ἐχει περάσει ἡ ὥρα μὲ τὸν κανγῶ καὶ τὴν κουβέντα κ' ὁ γέρος ὁ γονιός, συνεπαρμένος ἀπὸ τὴν ἀναδρομὴ στὰ περασμένα δὲ λέει νὰ σηκωθεί καὶ νὰ πάει στὴ δουλειά. Ἀλλάζει πόδι, ὅπως κάθεται μὲ τ' ὄνα πάνω στ' ἄλλο καὶ συνεχίζει μὲ λόγια ἀδρά καὶ χτυπητά...

—Ἀχ! νᾶξαιρα πολλὰ γράμματα νὰ τίς γράψω αὐτὲς τίς ἱστορίες; τέτοια πράγματα δὲν πρέπει νὰ ξεχνιοῦνται, παρὰ νὰ τὰ μαθαίνουν καὶ οἱ παρακατινοί, νᾶχουνε φρό-

νημα καὶ πίστη στή γενιά τους.

Φυσᾶ καπνό, ξύνει τὸ πηγούνι μὲ τ' ἀξύριστα τὰ γένεια καὶ συνεχίζει τὸ δρόμο τοῦ ἱστορικοῦ στὸν ἴδιο τὸν πρωτινὸ τὸν τόνο.

—Ξεκινήσανε πού λές μιὰ μέρα, γιὰ τὸν κάβο τὸ Ροδοπιανὸ νὰ φτάσουνε στὸ Μοναστήρι, ὁ πατέρας καὶ ὁ Περικλῆς, καβάλλα σὲ γαϊδούρια, δυὸ μεγαλόσωμα ζωντανά.

Ξερότοπος ὅπως εἶναι τ' ἀκρωτήρι δὲ συναπαντᾶ κανεὶς πολλοὺς ἀνθρώπους. Μὰ κι' ὅταν διασταυρονότατε μὲ κανένα Τοῦρκο καὶ ρωτοῦσε γιὰ ποῦ;

—Στὸν πάτερ-Δωρόθεο ἀφέντη ἔχουμε κακὸ στὸ στόμαχι καὶ γυρεύουμε γιατριά.

Ἐὶς ὅταν ὅμως εἶτανε κανεὶς ραγιαῦς χριστιανὸς πού ρωτοῦσε τοὺς καβαλλαρέους

—Γιὰ τὸ καλὸ σου ρώτημα, τοῦλεγαν, ἀδερφέ μας γιὰ τὶς Μένιες· στή Μονή.

Καὶ κεῖνος καταλάβαινε κι' ἀποτέλειωνε

—Ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος.

Φορτωμένα στὰ γαϊδούρια φέρανε ντουφέκια στὸ χωριὸ πού τὰ τρύπωξαν καὶ τ' ἀγαπούσανε σὰ νάτανε χρυσάφι· κι' ὁ Βασιλάκης τοῦ Παπᾶ μὲ τὰ σιμχτὰ τὰ φρύδια ἐξεμνάλισε τὴ σπιούνα τὴ Βασιλική, πού μετανιωμένη γιὰ ὅσα ἔκαμε, ἀντὶ νὰ σπιουνεύει τὸ χωριὸ ἑκατασκόπευε τὸν τοῦρκο τὸ Χασάνη.

Κι' ὅταν στὰ ἐννεήντα ἔξη ξεσηκώθηκεν ὁ τόπος, πρῶτος ὁ Χασάν - Ἁγᾶς ἐπλήρωσε τὴν νύφη.

Τὰ γυαλιὰ πού ἔτρωγε τόσον καιρὸ τοῦ βγῆμαν αἷμα κόκκινο τοῦ μαυροκακομοίρη.

..Ξεσπιτωθήκαμε ὕστερα, ὀρφανέψαμε, γιὰτὶ ὁ προ-
 στάτης μας κυνηγήθηκε κι' ἄφησεν ἐξόριστος τὰ κόκκαλά
 του στὰ Κύθηρα. Ἐμεῖς, προσφυγιά ἤρθαμε στὸν Πειραιά.
 Πάθαμε τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη· Στὴ δουλειὰ τὴν ἡμέρα,
 στὸ σκολεῖο τὸ βράδυ καὶ γύρω στὴν Ἀγάπη τῆς Μάνας
 ὅπως τὰ κλωσσόπουλα κάτω ἀπὸ τὶς φτεροῦγες τῆς κόττας.

Μὰ ὡς τὸ τέλος λευτερώθηκεν ὁ τόπος.

Γυρίσαμε ἄντρες μὲ μουστάκια στὸ περήφανο νησί.

Δουλέψαμε, παντρευτήκαμε, ἐκάναμε σπίτια καὶ παι-
 διὰ, τὰ παιδιά ποὺ δὲ μᾶς σέβονται ἐπειδὴ μάθανε δέκα
 γράμματα καὶ δὲ μπορῶ νὰ καταλάβω ποῦ καταλήξανε
 μὲ τὴν πολὺ σκοτοῦρα καὶ σοφία. . . »

Μοναξιά και παγερή σιωπή γιομίζουνε την κάμαρα πάντα σαν τέτοια ώρα' ούτε κι' έξω ακούγεται θόρυβος κανένας. Διαβάτες δὲν ανεβοκατεβαίνουν ὅπως τὰ πρωϊνά και τ' ἀπογέματα, παιδιά δὲ φωνάζουνε παίζοντας εὐτυχισμένα, ἀνυποψίαστα ἀκόμα ἀπὸ τοὺς κλονισμοὺς και τὰ σιδερένια δεομὰ μιᾶς Συνείδησης πὸν κάνει τὸν ἀγῶνα της μὲ τὰ προβλήματα και τὴν πραγματικότητα.

Και σ' αὐτὴ τῇ γαλήνῃ, ἡ προσοχὴ γυρίζει πρὸς τὰ μέσα, στὸ λαβύρινθο τῆς ὑπαρξης κι' ἀφουγκράζεται σαν ἕνας κακομαθημένος πὸν πίσω ἀπὸ μιὰ πόρτα κρυφακούει. Τὶ τρικυμία! Στὰ τωρινά, στὰ περασμένα, γυρίζ' ὁ λογισμὸς κι' ἀνασκαλεύει δίχως σύστημα, δίχως τάξη, πετῶντας ἀπὸ δῶ και κεῖ τρελλὰ κι' ἀσυνάρτητα ἀντανακλῶντας ἴσως τὸν ταραγμένο κόσμο πὸν μᾶς τριγυρνᾷ.

Αὐτὸ τὸ λογικό! τῶδωκ' ὁ Πλάστης γιὰ νὰ παιδεύει τοὺς ἀνθρώπους. Γιὰ μιὰ στιγμή πέφτει τὸ μάτι στὸν καθρέφτη κι' ἕνα πρόσωπο προβάλλει μὲ τὰ πέπλα τῆς σκληράδας σκεπασμένο. Ὅστερα, ὕστερα φτάνουν στιγμὲς πὸν νοιώθεις τὴν ἀνάγκη γιὰ ἕνα λιγόστιγμο σταμάτημα κι' ἕνα ἀπολογισμὸ τῆς ἀδιάκοπης πορείας τῆς Ψυχῆς.

Στιγμὲς πὸν πλημμυροῦν τὰ στήθια μὲ χίλια δυὸ ἀκα-

θόριστα συναισθήματα καὶ νοσταλγίες, πὸν χτυπᾷ ἡ καρδιά ξάφνου μὲ ἀσυνείδηστο δυνατὸ παλμό, στὸ ζωντάνεμα — ποιὸς ξέρει— μιᾶς θύμησης κακῆς, ἢ καλμᾶρει ὀλόγλυκα καὶ οἴχγεται τὸ εἶναι ὄλο στὶς ἀγκάλες μιᾶς οὐράνιας ψυφικῆς γαλήνης.

Ἐπέροχες στιγμές! Λιμάνια εὐλογημένα γιὰ τὶς ψυχές πὸν αἰστάνονται καὶ πονοῦν στὰ τσαλακώματα καὶ τὶς χοντροκοπιές τῶν συνανθρώπων. Μὰ μέσα ἀπὸ τὸ χάος καὶ τὸ ἀκαθόριστο κατασταλάζει τὸ ἀνήσυχο Πνεῦμα σ' ἕνα ξάστερο καὶ μὲ καθάρια μορφὴ τῶν περασμένων περιστατικό, γιὰ νὰ νοιώσει στὸ τέλος μιὰ λύτρωση σωστή φτάνοντας σὲ κάποιο πόρισμα ἢ πόθο καθαρὸ . . . Τί λησμονιά! πόσος καιρὸς χωρὶς τὰ μάτια τῆς Ψυχῆς νὰ στρέψουν πρὸς τὰ πίσω·πίσω, στὰ πρῶτα βήματα καὶ νὰ στοχαστοῦν πάνω στὰ πολλὰ καὶ διάφορα συμβάντα πὸν ὁ στρόβιλος τῶν ὄνειρων, τῶν ἔντονων πόθων, τῆς δίψας γιὰ γνώση τῶν ἐγκόσμιων παραμέριζαν πάντα πνίγοντας τῆς Καρδιάς κάθε φωνὴ ἀδυναμίας βίαια κι' ἐπιταχτικά.

Τὰ βραδυνὰ γύριζ' ὁ γέρος μὲ τὰ ροζιάρικα τίμια χέρια τῆς δουλειᾶς· κούραση, βάσανα, μόχθος· ἀγῶνας σκληρὸς γιὰ τὴ ζωὴ τῆς μικρῆς του φαμίλιας καὶ χαρὰ μοναδικὴ ἢ ἔγνοια τοῦ σπιτιοῦ κι' ἡ προκοπὴ τῶν παιδιῶν. Μακαρισμένος ὅποιος βρῖσκει στὴ ζωὴ του τὸ σκοπὸ! Τὰ παιδιὰ τρέχουν, παίρνουν τὰ δῶρα πὸν κρατᾷ, πνάνονται πάνω του πρόσχαρα, χαρωπὰ μὲ γέλοια καὶ φωνές· εὐλογημένη ὥρα! θεία πλερωμὴ γιὰ τὴν ἀπλή ζωὴ τοῦ ταπεινοῦ ἀνθρώπου.

Ἄργα τὰ ὄμορφα τῆς ἀνοιξης τὰ βράδρια τὸν ἔβρισκες

στοῦ σπιτικοῦ τὴν πόρτα καθισμένο.

Πάντα ἴδιος, μὲ τις ἴδιες σκέψεις, τὰ ἴδια σχέδια, καὶ κέντρο κάθε του ὄνειρου, τὴ φανίλια, τὴ δουλειά, τὰ παιδιά.

Μπροστὰ ὁ κήπος μὲ τ' ἀμπέλια καὶ τὰ λιόφυτα, τὰ βουνά στὸ βάθος κ' ἓνα κομμάτι θάλασσα δεξιὰ· θάλασσα γαλάζια πότε μὲ μικροκύματα καὶ πότε ἤσυχη γαληνεμένη.

Πλανιέται καὶ χαίρεται τὸ μάτι χαδεύοντας τὴν πλάση κ' ἡ δροσιά δίνει στὰ στήθια μιὰ ξεκούραση κ' ἀμόλευτη χαρά.

Ἔτσι πάντα ἀργὰ τῆς ἀνοιξης τὰ ὄμορφα τὰ βράδια, ὁ γέρος μὲ τὰ ροζιάρικα τίμια χέρια τῆς δουλειᾶς, καπνίζει, ρεμβάζει καὶ ὀνειρεύεται πάντα ἴδιος μὲ τις ἴδιες σκέψεις τὰ ἴδια ὄνειρα γιὰ τὸ σπιτικό, τὴ δουλειά, τὰ παιδιά.

Μὲ σταθερὸ ἀπλὸ καὶ φυσικὸ τρόπο, ἔχει πάρει τὸ καράβι τῆς ψυχῆς του ἓνα δρόμο κ' ἡ καρδιά του χτυπᾷ ὅλο τὸν ἴδιο τὸν ὀλόιδιο παλμό... Στὰ γερατιά—ἔ! βέβαια σὰν ἔρθουν—θάχει ἓνα ἀποκοῦμπι, ἓνα στήριγμα νὰ γείρει καὶ δυὸ χέρια, δυὸ χέρια πού γι' αὐτὰ τόσο μόχτησε, δούλεψε κ' ἔκλεισε τὸ εἶναι του ὅλο στὴ φροντίδα καὶ τὴ λατρεία των, δυὸ χέρια νὰ τοῦ κλείσουνε τὰ μάτια. Κλώθει μέρα μὲ τὴ μέρα τοὺς ἴδιους στοχασμοὺς κ' ἡ ἐλπίδα ἢ χρυσῇ τοῦ γλυκαίνει μιὰ δύσκολη σκληρὴ ζωὴ. Τέσσερα πέντε μέτρα παραπέρα, στ' ἀνοιχτὸ τὸ παραθύρι, ἀπὸ δυὸ μάτια παιδικὰ ξεκινοῦν ἀνήσυχα βλέμματα πρὸς τὴν ἴδια πλάση.

Τ' ἀμπέλια πρασινίζουν τοὺς μικροὺς χωματόλοφους

κι' ἀνοιχτομολυβένια χρώματα σκεπάζουνε τὴ γῆ ὁποῦναι φυτεμένες ἢ ἔληές. Βουνὰ στὸ βάθος κλείνουνε τὸν κάμπο πὸν σιωπηλὸ ὑποβλητικὸ τόνο ὁμορφιάς τοῦ δίνει ὁ πρόδρομος τῆς νύχτας—τὸ δειλινὸ—καὶ πίσω μακρὰ ὁ οὐρανὸς σκύβει καὶ γλυκοφιλεῖ τὴ γῆ. Χρώματα καὶ εἰκόνες, γαλήνη καὶ δεῖλι, συμπλέκονται ὁμορφα κι' ἀπαλὰ δημιουργώντας τὴν πιὸ γλυκεῖα τοῦ κόσμου ἁρμονία. Δεξιά ἢ θάλασσα ἢ γαλάζια, ἢ θάλασσα ἢ πλανεύτρα. Πόσες φορὲς πάνω στὰ μικρὰ - μικρὰ τῆς κυματάκια, πὸν ροβολώντας τ' ἀγέρι τοῦ βουνοῦ τ' ἄσπρωχνε πρὸς τὸ πέλαγος τ' ἀνοιχτὸ, δὲν καβαλοῦσε ἢ ψυχὴ, ἢ ψυχὴ ἢ διψασμένη καὶ μὲ μιᾶς ἀόριστης φυγῆς τὸν πόθο ποτισμένη, καὶ περνώντας τοῦ ὀρίζοντα τὸ φράγμα περιπλανιόταν σὲ κόσμους ποῦχε στὶς ἀνήσυχες στιγμὲς τῆς νειρευτεῖ.

Πόσες φορὲς ὅσο καὶ πιότερο ὠρίμαζε ἢ τάση τῆς ἀποδημίας δὲν τῆς κρυφομιλοῦσε ἢ Ψυχὴ καὶ τῆς ξομολογιοῦσαν μυστικὰ σὰ σ' ἔμπιστη τοῦ ἔρωτα μεσίτρα. Κι' ὅταν μὲ τὸν πολὺ καιρὸ καὶ τοῦ βιβλίου τὴν παρέα γινέκανε τὰ λίγα μέτρα πὸν χωρίζανε τοῦ γέρου τὸ κατῶφλι ἀπὸ τὸ παραθύρι χιλιόμετρα σωστά, κι' οἱ σκέψεις τὰ σχέδια καὶ τὰ ὄνειρα πέρα γιὰ πέρα διάφορα, ρίχτηκε πρὸς τὴ θάλασσα μ' ἀπόφαση ἢ ματιά.

Ἐνα βράδυ κίτι ἔφτασε στ' αὐτιὰ πὸν ἄφησε σὰν ἀπολιθωμένο - ἴδιο δάγκωμα ὀχιᾶς.

—Θὰ φύγει...

Τὸ λέει ἢ Μάνα καὶ σκουπίζει τὰ δακρυσμένα μάτια. Πόσο ταράχτηκε ὁ κόσμος του, ὁ κόσμος ποῦχε χτίσει στὰ

κουρασμένα στήθια τὰ δειλινὰ πὸν ρέμβραζε στοῦ σπιτικοῦ τὴν πόρτα καθισμένος.

Γκρεμίστηκε ὁ πύργος τῶν καλῶν του πόθων, γὰρ νὰ νοιώσει τὴν πραγματικότητα πὸν νόμι τῆς ζωῆς προστάζουν.

... Λυπημένος συνοδὸς ὡς τὴν ἀποβάθρα, τὸ βράδυ τ' ἀποχωρισμοῦ μὲ τὴν πίκρα κείνου πὸν βλέπει νὰ ξεκόβει μιὰ κατάσταση ἀπὸ τὸ δρόμο πὸν ποθεῖ.

Ὁ κατακόκκινος τοῦ φωτοδότη ἡλίου δίσκος ὑψώνει τὶς στερνὲς ἀχτῖνες του πρὸς τὸν οὐρανὸ πὸν ὀλημερίς ἀυλάκωσε καὶ τώρα πάει νὰ σβύσει βουτώντας στὸ δροσερὸ τῆς θάλασσας νερό. Στοῦ χεριοῦ τὸ σφίξιμο, πῆρε τὸ μάτι ἀπ' ἓνα δάκρυ νὰ κυλᾷ στὸ κάθε μάγουλο τοῦ γέροντος τοῦ γέροντος μὲ τὰ ροζιάρικα τίμια χέρια τῆς δουλειᾶς. Ἡ καρδιὰ ἐσκίρτησε συγκινημένη μὰ τῆς ἔκοψε τὴ φόρα ἢ ἀλυγισιὰ τοῦ Νοῦ.

Μακραίνει τὸ καράβι καὶ τὰ αἰσθήματα οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ τόποι τοῦ μέρους π' ἀφίνει ὅποιος φεύγει τοῦ κάνουν πόνο, στάζουν πίκρα στὴν Ψυχὴ καὶ τὸ δέος τοῦ ἀγνωστού πὸν τὸν περιμένει φουντώνει τὸ στήθος μὲ χίλια-δυὸ περίπλοκα συναισθήματα. Μὰ σὲ λίγο στρέφεται ἄλλοῦ ἢ Προσοχὴ καὶ γιομίζει μὲ καινούργιας περιπέτειας τὴ δίαρα.

Ἄνθρωποι καὶ τόποι, πόνοι καὶ χαρές, μακρυνὰ ἀπὸ τῆς μικρῆς ἀγαπημένης πατρίδας τὸ χῶμα, ξελόγιασαν ὄρες καὶ φορὲς τὸ Νοῦ, συγκλόνισαν τὴν ὑπαρξὴ καὶ ἔ-

καμαν συχνά ψηλαφητή πραγματικότητα κείνο πού τ' ἄπραγα παιδικά μάτια βλέπανε σάν ὄνειρόπαρμα ἀπὸ τοῦ σπιτικοῦ τὸ παραθύρι.

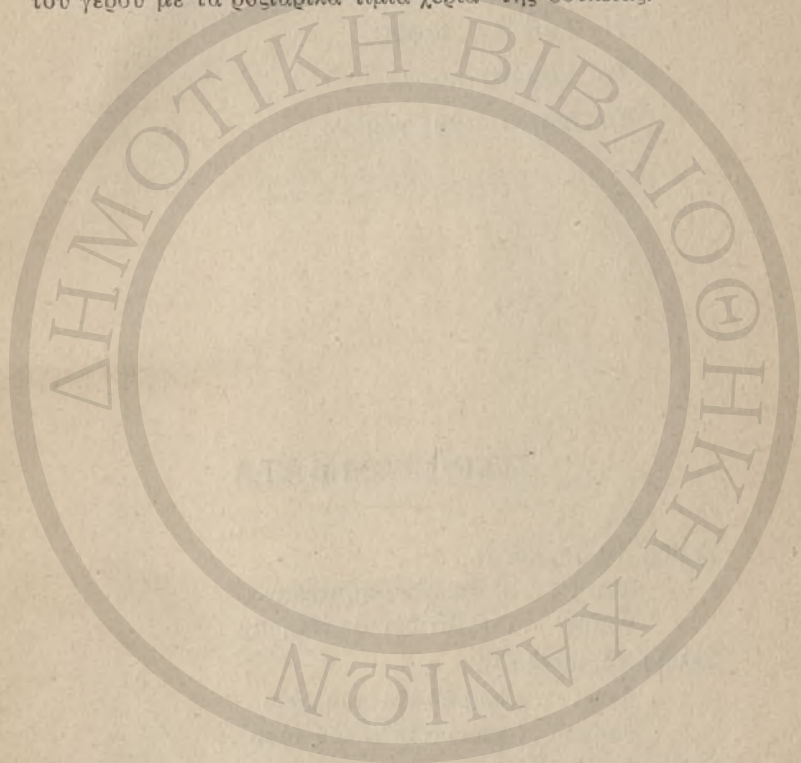
Καὶ πόσες φορές σὲ παρόμοιες στιγμὲς μὲ κείνη τ' ἀποχωρισμοῦ, δὲ χρειάστηκε νὰ παραμεριστεῖ μ' ἀπότομο πάλι τρόπο ἢ καυμένη ἢ Καρδιά, πού καὶ στὴν παραμικρὴ της στάση ἔβρισκε καιρὸ νὰ πλέξει αἰσθήματα νὰ δεθεῖ μ' ἀνθρώπους καὶ πράγματα καὶ ν' ἀράξει σὰ σὲ σίγουρο λιμάνι, σβύνοντας τῆς ἀπλαστής ἀνησυχίας τὴ φωτιά πού ἄσβυστη πάντα σιγοκαίει στὸ θρονιασμένο μέσα στὴ ρίζα τῆς ὑπαρξης βωμό.

Στιγμὲς πού νοιώθεις σίγουρα στὰ πόδια σου νὰ στέκεις καὶ στιγμὲς φοβερὲς πού μέσα σου κυριαρχεῖ τὸ ἄδειο τὸ τίποτα τὸ φοβερό.

Καὶ στὴν ἀγωνία νὰ πιαστεῖς σὲ μιὰ ἀπόλυτη ἀξία, γιὰ νὰ δικαιώσεις τὴν παρουσία σου μέσα στὴ ζωὴ, μιὰ πιάνεσαι στὸν οὐρανὸ κι' ἄλλο βῆς πνίγεσαι στὴν μπόχα τοῦ γήινου τοῦ βούρκου.

...Μοναξιά καὶ παγερὴ σιωπὴ γιομίζουμε τὴν κάμαρα πάντα σάν τέτοια ὄρα· οὔτε κι' ἔξω ἀκούγεται θόρυβος κανένας. Στὴν παρέλαση τόπων καὶ μορφῶν ἀπὸ τὰ μάτια π' ἀσάλευτα καρφώθηκαν σ' ἓνα κομμάτι γαλάζιο τ' οὐρανοῦ τῆς Ἀττικῆς, ξεχώρισε κείνη ἡ στιγμὴ τ' ἀποχωρητισμοῦ καὶ ἡ μορφὴ τοῦ πονεμένου τοῦ γονιοῦ, ἄστραψε ξάφνου γιομίζοντας τὸ Νοῦ καὶ τὴν Καρδιά, σωστὴ σανίδα σωτηρίας σὲ μιὰ στιγμὴ κάποιας Ἀνάτασης καὶ τρανταγμοῦ τῆς ψυχῆς. Κι' ὅταν ξανάπεσε τὸ βλέμμα καὶ πάλι στὸν καθρέφτη εἶχε χαθεῖ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τὸ πέπλο.

τῆς σκληράδας κι' ἓνα δάκρυ κυλοῦσε σὲ κάθε μάγουλο
—ἀπόκριση μὲ τόση καθυστέρηση— στὸ δάκρυ τοῦ γέρου,
τοῦ γέρου μὲ τὰ ροζιάρικα τίμια χέρια τῆς δουλειᾶς.

10.6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Ἡ Ζωὴ ἐν τάφρῳ
- Τὸ χαμένο καρνὲ
- Τὸ δάκρυ τοῦ γέρου.

ΠΑΡΟΡΑΜΜΑΤΑ

- Σελίδα 10, ἀράδα 7.
ἀντί . . . σ' ὅτι δὲν ἀπήνησαν.
γράψε . . . σ' ὅτι δὲν ἀπάντησαν
- Σελίδα 14, ἀράδα 6.
ἀντί . . . περιδιαβάζει πού τόπο
γράψε . . . περιδιαβάζει τὸν τόπο
- Σελίδα 15, ἀράδα 11.
ἀντί . . . στοῦ προέδρου τὸ μπαζι
γράψε . . . στοῦ προέδρου τὸ μαγαζι

